

Κείμενα Παιδείας

Αρ. 9 (2025)

**Μελέτη της γλώσσας στην παιδική λογοτεχνία
μέσα από τη γλωσσολογική ανάλυση του παιδικού
αφηγήματος "Ο Λύκος Ξαναγύρισε" (G. Pennart)**

Ελπίς Τοκμακίδου

doi: [10.12681/keimena-paideias.38777](https://doi.org/10.12681/keimena-paideias.38777)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τοκμακίδου Ε. (2025). Μελέτη της γλώσσας στην παιδική λογοτεχνία μέσα από τη γλωσσολογική ανάλυση του παιδικού αφηγήματος "Ο Λύκος Ξαναγύρισε" (G. Pennart): Η γλώσσα μιας μικροαφήγησης μέσα από τη γλωσσολογική ανάλυσή της. *Κείμενα Παιδείας*, (9). <https://doi.org/10.12681/keimena-paideias.38777>

Μελέτη της γλώσσας στην παιδική λογοτεχνία μέσα από τη γλωσσολογική ανάλυση του παιδικού αφηγήματος "Ο Λύκος ξαναγύρισε" (G. Pennart)

Τοκμακίδου Ελπίς

Εκπαιδευτικός Π.Ε.70, Π.Ε.60

Σύμβουλος Εκπαίδευσης 10ης θέσης Π.Ε. 70 Δυτικής Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η συγκεκριμένη μελέτη αποτελεί συνέχεια προηγούμενης απόπειρας στην κατεύθυνση σφαιρικής προσέγγισης ενός λογοτεχνικού κειμένου, όπως το έργο του Geoffroy de Pennart με τίτλο «Ο λύκος ξαναγύρισε» (σε μετάφραση για την ελληνική γλώσσα από τους Γ.Παπαδόπουλο και Χ.Μπουλώτη), που προσφέρεται σε παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Προηγήθηκε η εξέτασή του ως προς την αφηγηματική δομή και την εικονογράφησή του ενώ η παρούσα πρόταση φιλοδοξεί να αναδείξει στοιχεία της ποικιλίας και πολυπλοκότητας της λογοτεχνικής γλώσσας, που αξιοποιεί ο δημιουργός του (συγγραφέας και εικονογράφος) για την παρουσίαση ενός κειμένου στην ολότητά του.

Η ανάλυση εστιάζει αυτή τη φορά στη γλωσσική χρήση και στην αξιοποίηση ποικίλων συνδυασμών των βασικών γλωσσικών στοιχείων, αναδεικνύοντας τη δημιουργική διάσταση της παραγωγής των λέξεων, των προτάσεων και του κειμένου. Αν και αναγνωρίζεται η σημασία της ενιαίας αντιμετώπισης του γλωσσικού φαινομένου, όπως αυτή προβάλλεται στα κείμενα των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών και των αντίστοιχων Οδηγών τους για το γλωσσικό μάθημα, η συγκεκριμένη μελέτη ακολουθεί μια αντίστροφη πορεία, διατηρώντας τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της αντίστοιχης προσέγγισης.

Η γλωσσολογική ανάλυση του κειμένου, αφορά στη διερεύνηση της γλωσσικής του μορφής, η οποία επιχειρείται με βάση τα επίπεδα ανάλυσης της γραπτής γλώσσας και συγκεκριμένα μέσω της εξέτασης του είδους των γραμμάτων που επιλέγονται και της φωνολογικής, μορφολογικής, συντακτικής, λεξιλογικής/ σημασιολογικής έρευνας, σε συνδυασμό με τον έλεγχο της ύπαρξης κειμενικών, επικοινωνιακών και πραγματολογικών παραμέτρων που συναντώνται στη συγκεκριμένη εκδοχή της σύγχρονης λογοτεχνικής παραγωγής. Η προσέγγιση της δομής και περιεχομένου της μικροδιήγησης χωρίζεται σε δύο ενότητες όπου εκτός των ερευνητικών δεδομένων και αντίστοιχων παρατηρήσεων για τυχόν παρεκκλίσεις από την τυπική δομή κατατίθεται και το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίστηκε η σχετική έρευνα, με αναφορές στη σχέση της γλωσσολογίας-λογοτεχνίας και των επιπέδων γλωσσικής ανάλυσης-παιδικής λογοτεχνίας.

Λέξεις κλειδιά: παιδικό αφήγημα, γλωσσολογική ανάλυση, "Ο λύκος ξαναγύρισε..."

Abstract

This study is a continuation of a previous attempt in the direction of a global approach to a literary text, such as Geoffroy de Pennart's work entitled "The wolf has returned" (translated into Greek by G. Papadopoulos and C. Boulotis), offered to preschool and primary school children. It was preceded by its examination in terms of narrative structure and illustration, while this proposal

aspires to highlight elements of the variety and complexity of literary language, which its creator (author and illustrator) uses to present a text in its entirety.

The analysis focuses this time on language use and utilization of various combinations of the basic linguistic elements, highlighting the creative dimension of the production of words, sentences and text. Although the importance of a unified approach to the linguistic phenomenon is recognized, as it is presented in the texts of the New Curricula and its corresponding Guides for the language course, this study follows a reverse course, maintaining the multidimensional character of the corresponding approach.

The linguistic analysis of the text concerns the investigation of its linguistic form. This is attempted based on the levels of analysis of the written language and specifically through the examination of the type of letters chosen and the phonological, morphological, syntactic, lexical / semantic research, combined with the examination of the existence of textual, communicative and factual parameters encountered in this version of contemporary literary production. The approach to the structure and content of micro-narrative is divided into two sections where, in addition to research data and corresponding observations on any deviations from the formal structure, the theoretical framework on which the relevant research was based is submitted, with references to the relationship between linguistics-literature and the levels of linguistic analysis-children's literature.

Key words: children's narrative, linguistic analysis, "The wolf has returned..."

Εισαγωγή

Στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Ν.Π.Σ.) του Νηπιαγωγείου δίνεται έμφαση στα πολυτροπικά κείμενα, μέσα στα οποία η παραγωγή νοήματος υποστηρίζεται από την ενσωμάτωση διαφόρων σημειωτικών συστημάτων σύμφωνα με την προσέγγιση των πολυγραμματισμών (Πεντέρη, Χλαπάνα, Μέλλιου, Φιλιππίδη, & Μαρινάτου, 2022^α:10). Αντίστοιχα στις οδηγίες για το μάθημα της γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο υιοθετείται ο συνδυασμός διαφορετικών θεωρητικών μοντέλων και μεθόδων σχετικά με τη διευρυμένη έννοια του γραμματισμού και τις γλωσσοδιδασκτικές επεκτάσεις του. Σύμφωνα με τη φιλοσοφία και τις αρχές των Ν.Π.Σ. του Δημοτικού Σχολείου η οργάνωση του γλωσσικού μαθήματος γύρω από πέντε κεντρικούς άξονες/θεματικά πεδία (Ι.Ε.Π. 2023) βασίζεται στη συστηματοποίηση, στη συνειδητοποίηση και την αποτελεσματική αξιοποίηση μιας σειράς γλωσσικών μέσων που εντάσσονται σε διαφορετικά γλωσσικά επίπεδα (φωνητική/φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία), ακολουθώντας την ανάλυση που προτείνεται από αντίστοιχες γλωσσολογικές θεωρίες.

Παράλληλα η ένταξη της λογοτεχνίας -με την πρόταση ανάγνωσης ολόκληρων βιβλίων / εκτεταμένων κειμένων στο Δημοτικό Σχολείο- κινείται στην κατεύθυνση ανάπτυξης και ενίσχυσης της εγγραματοσύνης των μαθητών/τριών. Παρόμοια κατεύθυνση προτείνεται και για την Προσχολική Εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον αντίστοιχο Οδηγό (Πεντέρη, Χλαπάνα, Μέλλιου, Φιλιππίδη & Μαρινάτου, 2022^β :193), η νηπιαγωγός παρακινείται για τη χρήση ποικίλων λογοτεχνικών κειμένων (όπως τα κλασικά και σύγχρονα παραμύθια) για τη συζήτηση των διαφορετικών οπτικών όσον αφορά στη διαπραγμάτευση κοινωνικών ταυτοτήτων και ρόλων.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση -όσον αφορά στο Δημοτικό Σχολείο- δεν εστιάζει μόνο στις ικανότητες ανάγνωσης και γραφής αλλά και στη δεξιότητα αξιοποίησης των συγκεκριμένων γνώσεων για τον έλεγχο και την κριτική στάση απέναντι στις πληροφορίες που δέχονται οι μικροί αναγνώστες, διατυπώνοντας τις προσωπικές τους απόψεις και σκέψεις. Με τον τρόπο αυτό η

προώθηση Προσδοκώμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων -που σχετίζονται με τη γλώσσα και αισθητική του λογοτεχνικού κειμένου- συνδυάζεται με προτάσεις συμπερίληψης της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας και κατάκτησης διαστάσεων του κριτικού γραμματισμού. Ο τελευταίος κατέχει ιδιαίτερη θέση και στο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου, όπως αποτυπώνεται στην προοπτική εστίασης στα ιδεολογικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά κάθε κειμένου (Πεντέρη κ.ά., 2022^β).

Ευδιάκριτος είναι επίσης -τουλάχιστον στα Ν.Π.Σ. του Δημοτικού Σχολείου- ένας αναπροσανατολισμός προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος και της επικοινωνιακής περίπτωσης, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια της γραμματικής ικανότητας, που μέσα σε αυτό το πλαίσιο «φαίνεται να οδηγεί όλο και περισσότερο προς μια ενιαία σύλληψη» (Μαγουλά, Μήτσης, Μήτση, & Τζανάκη, 2022: 10). Έτσι στο κείμενο του Ν.Π.Σ. όπως και των αντίστοιχων Οδηγών του Δημοτικού Σχολείου, υποστηρίζεται η ενιαία αντιμετώπιση του γλωσσικού φαινομένου, όπως αντίστοιχη θα πρέπει να είναι και η περιγραφή της γλώσσας. Ωστόσο η προτεινόμενη γλωσσική διδασκαλία και η αντίστοιχη διδακτική πλαισίωση δεν έχει γραμμική διάσταση. Αντίθετα ως μια πολυδιάστατη διαδικασία καλύπτει ολιστικά τον ενιαίο χαρακτήρα της γλώσσας.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία των παραπάνω παραδοχών η συγκεκριμένη πρόταση αποτελεί μέρος μιας απόπειρας σφαιρικής μελέτης ενός λογοτεχνικού έργου (ως προς τη γλωσσολογική του ανάλυση, την εξέταση της αφηγηματικής δομής και της εικονογράφησης του), η οποία αποτελεί και την αρχική πηγή μέρους ερευνητικών δεδομένων που παρουσιάζονται στη συνέχεια. Αφορά στην εξέταση των συστατικών του στοιχείων (κείμενο, περιεχόμενο, εικόνα), υπό την οπτική της διερεύνησης των δομικών μορφών και των μηνυμάτων που μεταφέρει στους αποδέκτες του, παιδιά προσχολικής/πρωτοσχολικής ηλικίας. Έχει προηγηθεί η εξέταση της προσφερόμενης αφηγηματικής δομής του συγκεκριμένου κειμένου (Τοκμακίδου, 2024) και έχει ακολουθήσει η διερεύνηση της σχέσης εικόνας-κειμένου (Τοκμακίδου, υπό έκδοση).

Στη συγκεκριμένη μελέτη ακολουθείται μια αντίστροφη πορεία, διατηρώντας τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της προσέγγισης του γλωσσικού φαινομένου. Από το ενιαίο και αυθεντικό κείμενο μιας συγκεκριμένης λογοτεχνικής παραγωγής -μιας εικονογραφημένης μικροαφήγησης- επιχειρείται η μελέτη των λεξιλογικών, γραμματικοσυντακτικών και άλλων επιλογών ενός συγκεκριμένου συγγραφέα, του Geoffroy de Pennart. Επιπλέον διερευνάται πώς αυτές οδηγούν σε ένα κείμενο που γίνεται αντιληπτό στην ολότητά του από τα μικρά παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Πρόκειται για μια προσπάθεια γλωσσολογικής εξέτασης του κειμένου μέσω της διερεύνησης της γλωσσικής του μορφής, η οποία προσεγγίζεται με βάση τα επίπεδα ανάλυσης της γραπτής γλώσσας που συναντάται στο κείμενο "Ο Λύκος ξαναγύρισε" των εκδόσεων [Παπαδόπουλος](#) (1995). Η επιλογή του συγκεκριμένου κειμένου έγινε ύστερα από αναζήτηση σε σχολικές βιβλιοθήκες δημόσιων νηπιαγωγείων της περιοχής Δυτικής Θεσσαλονίκης. Η συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου σχετικά με τη διαθεσιμότητά του και την αξιοποίησή του στις σχολικές τάξεις ανέδειξε ένα σημαντικό ποσοστό προσέγγισής του από παιδιά προσχολικής/πρωτοσχολικής ηλικίας. Η μελέτη περιλαμβάνει την εξέταση του είδους των γραμμάτων που επιλέγονται και τη φωνολογική, μορφολογική, συντακτική, λεξιλογική/σημασιολογική έρευνας σε συνδυασμό με τον έλεγχο της ύπαρξης κειμενικών, επικοινωνιακών και πραγματολογικών παραμέτρων που συναντώνται στο συγκεκριμένο κείμενο. Η προσέγγιση της δομής και του περιεχομένου του συγκεκριμένου παραδείγματος παιδικής λογοτεχνίας χωρίζεται σε δύο επιμέρους κεφάλαια, το θεωρητικό πλαίσιο και τα ερευνητικά δεδομένα.

Θεωρητικό πλαίσιο

Γλωσσολογία και Λογοτεχνία

Για αρκετό καιρό, στην πορεία της εξέλιξής τους, η γλωσσολογία και η λογοτεχνία ακολούθησαν παράλληλους δρόμους, φτάνοντας σε σημείο να αδιαφορεί ή να αγνοεί η μια την άλλη. Ο απομονωτισμός και η αμφισβήτηση τόσο της δυνατότητας όσο και της σκοπιμότητας συνεργασίας ανάμεσα στη γλωσσολογία και τη λογοτεχνία αποδίδεται κυρίως σε τρεις λόγους. Ο πρώτος αφορά τη μονόπλευρη οπτική με την οποία εξέταζε η γλωσσολογία το κύριο αντικείμενό της, το γλωσσικό σύστημα. «Η επιστήμη της γλωσσολογίας κράτησε επιφυλακτική στάση απέναντι στη γλώσσα της λογοτεχνίας, γιατί τη θεωρούσε παρέκκλιση από την κοινή γλώσσα, το σύστημα της οποίας, η *langue* δηλαδή του Saussure, και οι σχέσεις μεταξύ των στοιχείων του συστήματος αποτελούσε το μοναδικό αντικείμενο των γλωσσολόγων· η χρήση του συστήματος, το *parole* δηλαδή του Saussure, ήταν μακριά από τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα» (Χατζησαββίδης, 1999:103). Ο δεύτερος λόγος αφορά το είδος της μεθόδου εργασίας τόσο της γλωσσολογίας όσο και της λογοτεχνίας που συνέτειναν στη διατήρηση της απόστασης ανάμεσά τους καθώς η πρώτη για αρκετό διάστημα ασχολούνταν με τη μικροδομή της γλώσσας, περιορίζοντας τα όρια της έρευνάς της από τη λέξη στην πρόταση. Ο τρίτος λόγος έχει σχέση με τη γενικότερη πρακτική που υιοθετούνταν παλαιότερα από αρκετές επιστήμες, καθώς απέρριπταν τις πιθανότητες διεπιστημονικής συνεργασίας και διακλαδικής έρευνας.

Μόνο κατά τα μέσα του 20ου αιώνα άρχισαν να διαφαίνονται κάποιες προοπτικές συνεργασίας, όταν έγινε εφικτή η προσέγγιση της γλωσσολογίας με άλλες επιστήμες, όπως με την Κοινωνιολογία, τη Ψυχολογία, αλλά και με την επίδραση των προγραμματικών αρχών («θέσεων») της σχολής της Πράγας.

Η γλωσσολογία άρχισε να ενδιαφέρεται -πέρα από το σύστημα και τις λέξεις- για την εφαρμοσμένη πλευρά της γλώσσας και τις διαφορετικές χρήσεις της. Συνακόλουθα υπήρξε στροφή και στο πεδίο της γλωσσολογικής έρευνας· αυτή επεκτάθηκε πέρα από την πρόταση στο κείμενο, το οποίο δεν αντιμετωπίζεται πια ως άθροισμα ορισμένων προτάσεων αλλά ως απόδειξη ύπαρξης κάποιων δομικών κανόνων συνοχής ανάμεσά τους. Έτσι η γλωσσολογία αποδεσμεύτηκε από τη μικροδομή της γλώσσας και είχε τη δυνατότητα αναζητώντας τις σχέσεις σε επίπεδο μακροδομής, να γνωρίσει τις διάφορες μορφές κειμένου· ανάμεσά τους και το λογοτεχνικό κείμενο.

Αποτέλεσμα της συνάντησης της γλωσσολογίας με τη λογοτεχνία ήταν η γλωσσολογική μελέτη της λογοτεχνίας αλλά και η ανάπτυξη διαφορετικών τομέων της γλωσσολογικής επιστήμης: της ανάλυσης της ομιλίας, της κειμενο (γλωσσο)λογίας και την υφολογίας.

Η ανάλυση της ομιλίας είχε ως αντικείμενό της τη μακροδομή (υπερκείμενη της πρότασης δομή) του μη λογοτεχνικού κειμένου, ενώ αντικείμενο της κειμενογλωσσολογίας αποτελεί η επιστημονική μελέτη της γλωσσικής δομής του κειμένου και της υφολογίας η συστηματική μελέτη τόσο της μικροδομής όσο και της μακροδομής, του ύφους και της γλωσσικής του μορφής σε σχέση με το περιεχόμενο του (Μπαμπινιώτης, 1991:20, 28).

Το γεγονός ότι η κειμενογλωσσολογία και υφολογία έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα δεν τις εμποδίζει να εξετάζουν και οι δυο το λογοτεχνικό κείμενο· η κάθε μια από τη δική της οπτική γωνία «στην κανονικότητα του από την κειμενολογία, στην ιδιαιτερότητα του από την υφολογία· γιατί και το λογοτεχνικό κείμενο ως κείμενο έχει ορισμένες γλωσσικές ιδιότητες που χαρακτηρίζουν κάθε μορφή κειμένου· την ιδιότητα της συνοχής, την δήλωση σχέσεων δείξεως και αναφοράς, την σύνδεση των προτάσεων, την εστίαση ορισμένων θεμάτων κ. ο. κ. Οι ιδιότητες

αυτές ενδιαφέρουν την κειμενολογία που μελετάει την γενικότερη δομή και λειτουργία ενός κειμένου» (Μπαμπινιώτης, 1991:29).

Στην πορεία ανάπτυξης της κειμενογλωσσολογίας και υφολογίας ως νεότερες επιστημονικές προσεγγίσεις της γλωσσολογίας απέναντι στο λογοτεχνικό και μη λόγο, ανιχνεύτηκαν από αυτές οι έννοιες της κανονικότητας και της ιδιαιτερότητας, οι οποίες παραπέμπουν αντίστοιχα στον κανόνα/πρότυπο της γλώσσας της κοινότητας (στη γλωσσική νόρμα που χρησιμοποιούν τα μέλη της κοινότητας για να επικοινωνήσουν μεταξύ τους) και στις έννοιες της επιλογής και της απόκλισης (ή παρέκκλισης).

Οι έννοιες αυτές υπεισέρχονται σε κάθε ανθρώπινη επικοινωνία αλλά και κατά την παραγωγή ενός λογοτεχνικού κειμένου και βοηθούν στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της γλώσσας. «Η ιδιαιτερότητα, δηλαδή η ποικιλία ή διαφοροποίηση στη γλωσσική μας επικοινωνία, προϋποθέτει υποχρεωτικά τη μεσολάβηση κάποιων επιλογών στα στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουμε από τον κώδικα της γλώσσας για να δηλώσουμε το μήνυμα που δίνουμε με το λογοτεχνικό έργο (ποίημα, διήγημα, δοκίμιο κ.λπ.), επιλογές που συνδυάζονται με ενδεχόμενες απομακρύνσεις ή αποκλίσεις από τον καθιερωμένο γλωσσικό κώδικα (νεολογισμούς)» (Μπαμπινιώτης, 1991:35).

Η ανάπτυξη και η συμβολή των θεωρητικών κατακτήσεων της κειμενογλωσσολογίας και της υφολογίας αποτελούν ένα απτό παράδειγμα για τις δυνατότητες που ενέχει το ενδεχόμενο της ισότιμης συνεργασίας μεταξύ των επιστημών της γλωσσολογίας και της λογοτεχνίας. Ήδη από πολύ νωρίς ο R.Jakobson υποστήριζε ότι ο γλωσσολόγος δε θα πρέπει να μείνει «κουφός στην ποιητική λειτουργία της γλώσσας», όπως και ο φιλόλογος που δεν θα πρέπει να είναι «αδιάφορος στα γλωσσολογικά προβλήματα και αδαής των γλωσσολογικών μεθόδων» (Jakobson, 1998:98).

Έτσι η γλωσσολογία, έχοντας σήμερα ως στόχο όχι μόνο την περιγραφή αλλά και την ερμηνεία της γλώσσας, μπορεί να προσφέρει στη λογοτεχνία τις θεωρητικές γνώσεις της για τον εντοπισμό της δημιουργικής διάστασης της γλώσσας του λογοτεχνικού κειμένου, εστιάζοντας στον τρόπο σύνθεσης και μετάδοσης του μηνύματος μέσω της χρήσης συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών και αποκλίσεων από την πλευρά του δημιουργού αλλά και στον τρόπο που η αντίστοιχη δημιουργικότητα του αναγνώστη εκδηλώνεται στο επίπεδο της κατανόησης/ σύλληψης του συγκεκριμένου μηνύματος.

Από την άλλη πλευρά η λογοτεχνία έχοντας τον κυρίαρχο ρόλο στη μελέτη του λογοτεχνικού κειμένου, θα αξιοποιήσει παράλληλα με το δικό της θεωρητικό υπόβαθρο και όσες πληροφορίες της παρέχονται από το χώρο της γλωσσολογίας, ώστε να εντοπίσει και να επιχειρήσει να ερμηνεύσει την ποικιλία και πολυπλοκότητα του λογοτεχνικού κειμένου.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της διαίσθησης, το παλιό μεθοδολογικό εργαλείο της λογοτεχνικής ανάλυσης, υπεισέρχεται και πάλι στην εξέταση του λογοτεχνικού κειμένου, για την ερμηνεία γλωσσικών επιλογών, που δεν είναι δυνατό να εξηγηθούν σύμφωνα με γλωσσολογικά κριτήρια, ενώ συχνά η γλωσσολογική ανάλυση χρησιμοποιείται ως πλαίσιο ερμηνείας της αίσθησης ή διαίσθησης (Μπαμπινιώτης, 1991:54-64).

Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης και παιδική λογοτεχνία

Η γλώσσα είναι ένα σημειωτικό σύστημα που αποτελείται από επιμέρους υποσυστήματα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα και εργαλεία ανάλυσης και δομικής περιγραφής της. Αυτά διακρίνονται στο φωνητικό, φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό και σημασιολογικό

επίπεδο, καθ' ένα από τα οποία εξετάζεται από διαφορετικούς κλάδους της γλωσσολογικής επιστήμης.

Η φωνητική αποβλέπει στο να μελετήσει τα χαρακτηριστικά των ήχων της ανθρώπινης ομιλίας. Η φωνολογία έχει ως αντικείμενό της τη μελέτη στοιχείων που δεν εμπίπτουν στην άρθρωση του φωνήματος, όπως είναι ο τόνος, ο επιτονισμός, ο συλλαβισμός, η σύνθεση των λέξεων και η παύση. Η μορφολογία και η σύνταξη ασχολούνται με τη χρήση και επιλογή συγκεκριμένων γραμματικών και συντακτικών μορφών της γλώσσας. Ενώ η σημασιολογία ασχολείται με τη σημασία των λέξεων και το λεξιλόγιο της γλώσσας. Οι οποιεσδήποτε επιλογές σε κάθε ένα από τα παραπάνω υποσυστήματα της γλώσσας συνδέονται στενά με τις επικοινωνιακές προθέσεις της γλώσσας τόσο στην προφορική όσο και τη γραπτή της έκφραση, οι οποίες έχουν σχέση με την εκάστοτε επικοινωνιακή συνθήκη.

Η λογοτεχνία αποτελεί επίσης ένα σημειωτικό σύστημα και καθώς χρησιμοποιεί τη γλώσσα για την έκφρασή της χαρακτηρίζεται και αυτή από την ύπαρξη των παραπάνω υποσυστημάτων τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στη γλωσσική της μελέτη. Όπως είναι φυσικό από την εξέταση της γλώσσας ενός λογοτεχνικού κείμενου εξαιρείται η φωνητική, επειδή αυτή χρησιμοποιείται στη γλωσσολογική ανάλυση της ομιλίας. Το ίδιο ισχύει και για το ιδιαίτερο είδος λόγου που αποτελεί η παιδική λογοτεχνία, η λογοτεχνία που απευθύνεται σε παιδιά -και όχι η λογοτεχνία των παιδιών, με την έννοια των έργων που έχουν γραφτεί από παιδιά, όπως λαθεμένα παραπέμπει ο επιθετικός προσδιορισμός «παιδική» που συνοδεύει τον όρο λογοτεχνία.

Η σχετική συζήτηση για τα όρια, το περιεχόμενο, τους παραγωγούς και τους αποδέκτες της παιδικής λογοτεχνίας οδήγησε θεωρητικούς, όπως ο Δ.Γιάκος (1993:7) να την ορίσουν ως το σύνολο «των αισθητικά δικαιωμένων λογοτεχνικών κειμένων που είναι σε θέση να φέρουν το παιδί σε επαφή με το αισθητικό φαινόμενο της τέχνης και ειδικότερα της λογοτεχνίας» ή επεκτείνοντας ακόμη περισσότερο την αντιμετώπιζον ως «μια ιδιαίτερη ψυχοαισθητική, αξιακή και γλωσσική μορφή διαμεσολάβησης ανάμεσα στο παιδί και στον εξωτερικό ιστορικοκοινωνικό χώρο» (Κατσίκη-Γκίβαλου, 1993:151).

Όσον αφορά στο λεξιλόγιο του παιδικού βιβλίου ο Χρ.Χαραλαμπάκης (1997:239) εντοπίζει ως κυρίαρχα γνωρίσματα:

- Εφαρμογή λανθασμένων γλωσσικών επιλογών κατά τη χρήση του προφορικού λόγου, όπως είναι η προσθήκη ενός -ς στο τέλος των λέξεων

- Η παράλειψη ενός άρθρου, ενός εμπρόθετου προσδιορισμού ή ακόμη και του ρήματος

- Χρήση μη δόκιμων τύπων από λεξιλογική (αγγόνα, ναι για, καταής) και μορφολογική (ακούεις, χρέητα) άποψη

- Χρήση βωμολοχιών και διαλεκτικών-ιδιοματικών λέξεων

- Χρήση ξένων λέξεων -ιδιολέκτων και νεολογισμών αλλά και σύνθετων λέξεων ενώ είναι σπάνια η χρήση της καθαρεύουσας

- Χρήση της μαθητικής γλώσσας και της γλώσσας των νέων.

Όσον αφορά τα μεταφρασμένα από ξένες γλώσσες κείμενα της παιδικής λογοτεχνίας -όπως είναι το κείμενο που εξετάζεται στη συγκεκριμένη μελέτη- εντοπίζεται από τον Χαραλαμπάκη (1997:240), ορισμένα λάθη/ασυνέπειες, όπως τα χαρακτηρίζει:

- Παράλειψη του ν πριν από κ, π, τ.

- Κατάχρηση του αριθμητικού ένας.

Σχετικά με την ύπαρξη πραγματολογικών/ κειμενικών και επικοινωνιακών χαρακτηριστικών της παιδικής λογοτεχνίας, τα βιβλία που απευθύνονται στα παιδιά έχουν ομοιότητες μεταξύ τους, που

αφορούν στο μέγεθος και στην έκταση του κειμένου, στη χρήση γραμματοσειρών μεγάλων μεγεθών, στην ιδιαίτερη δομή τους (συνήθως έχουν αρχή, μέση και τέλος χωρίς αυστηρή συνοχή μεταξύ των ενδιάμεσων νοημάτων), χρησιμοποιούν γλώσσα που είναι προσαρμοσμένη στον παιδικό λόγο, χωρίς πολυσημία, η θεματολογία τους είναι παιδιοκεντρική και χρησιμοποιούν συχνότατα ως ήρωες ζώα, ενώ συνοδεύονται από εικονογράφηση.

Τα παραπάνω δομικά στοιχεία αναζητήθηκαν και στο κείμενο του συγγραφέα-εικονογράφου Geoffroy de Pennart με τίτλο «Ο λύκος ξαναγύρισε». Τα δεδομένα που παρουσιάζονται στη συνέχεια προέκυψαν από την εξέταση των επιμέρους υποσυστημάτων που αξιοποιούνται στο κείμενό του και αφορούν διάφορα επίπεδα γλωσσολογικής ανάλυσης (είδος γραμμάτων, φωνολογική, μορφολογική, συντακτική, λεξιλογική/ σημασιολογική σε συνδυασμό με τον έλεγχο της ύπαρξης κειμενικών, επικοινωνιακών και πραγματολογικών παραμέτρων) που συναντώνται στη συγκεκριμένη εκδοχή της σύγχρονης λογοτεχνικής παραγωγής, προσφερόμενης υπό μορφή μικροαφήγησης σε παιδιά μικρής ηλικίας.

Ερευνητικά δεδομένα

Γραπτός λόγος

Γραφή-Γράμματα

Χρησιμοποιούνται όλα τα γράμματα του ελληνικού αλφάβητου:		
ΦΩΝΗΝΤΑ		
α ..... ακροποταμιά	ε ..... έφτασα	η ..... <u>συνταγή</u>
ι ..... φίλη	ο ..... <u>ΚΑΡΟΤΟΥ</u>	υ ..... ύπνο
ω ..... μήπως		
ΣΥΜΦΩΝΑ		
β ..... βούτιρο	γ ..... <u>γιαγιά</u>	δ ..... <u>διπλοκλειδώσει</u>
ζ ..... <u>ΓΥΜΝΑΣΖΟΜΑΙ</u>	θ ..... <u>Ηρθαμε</u>	κ ..... <u>Κυρ-Κούνελος</u>
λ ..... λύκος	μ ..... <u>μαζί</u>	ν ..... <u>Νέα</u>
ξ ..... <u>Ξανά</u>	π ..... <u>Πέτρος</u>	ρ ..... <u>τρομερά</u>
σ ..... (-)δάσος	τ ..... <u>Τοκ!</u>	φ ..... <u>εφημερίδα</u>
χ ..... <u>χτυπά</u>	ψ ..... <u>ψωμί</u>	
<small>(Η πλάγια γραφή με υπογράμμιση αντιστοιχεί σε λέξεις και φράσεις της εικονογράφησης)</small>		
ΔΙΨΗΦΑ ΦΩΝΗΝΤΑ		
ου ..... <u>γουρουνάκια</u> , παρακαλούμε.....	οι ..... <u>ΧΟΙΡΙΝΗ</u> έτοιμο, ποιος, <u>κοίτα</u> ...	
αι ..... <u>Έπαιζα</u> , παίρνει, <u>ΓΓΑΝΤΙΑΙΟΥ</u> , φοβάται...	υι: Δε χρησιμοποιείται	
ει ..... <u>λέει</u> , είμαστε, <u>δειπνήσεις</u> , είμαι, <u>πάει</u>		
ΔΙΨΗΦΑ ΣΥΜΦΩΝΑ		
μπ ..... <u>μπορό</u> , <u>ΜΠΟΥΜ</u>	ντ ..... <u>απάντησε</u>	τσ ..... <u>κατσικάκια</u>
(γκ, γγ, τζ): Δε χρησιμοποιούνται		
ΟΜΟΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ		
λλ ..... <u>άλλους</u> <u>ΛΑΧΑΝΟΦΥΛΛΟ</u> , <u>Αλλά</u>	ππ ..... <u>παππού</u>	
ββ, κκ, μμ, ρρ, σσ, ττ, νν: Δε χρησιμοποιούνται		
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ		
αυ ..... <u>θαυμάσια</u> , <u>Αυτή</u> , <u>αυτό</u>	ευ ..... <u>ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ</u> , <u>ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ</u>	
Το ημίφωνο δε χρησιμοποιείται.		

Εικόνα 1: Γραφή-Χρήση γραμμάτων, δίψηφων φωνηέντων/ συμφώνων, όμοιων συμφώνων και συνδυασμών

Όπως φαίνεται από το Εικόνα 1, η χρήση των γραμμάτων δεν περιορίζεται μόνο στη μορφή των πεζών αλλά είναι συχνή και η χρήση των κεφαλαίων, έχοντας ως αφορμή την παρουσία εφημερίδων (όπου τα περιεχόμενά τους παρουσιάζονται με κεφαλαιογράμματα γραφή), την επανάληψη της είδησης «Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ», τη χρήση εκφράσεων που αποδίδουν τον ήχο από χτύπημα στην πόρτα.

Παρατηρήσεις- Αποκλίσεις από τη νόρμα: Χρησιμοποιούνται όλα τα φωνήεντα και σύμφωνα και αρκετά από τα δίψηφα φωνήεντα. Δε χρησιμοποιούνται όλα τα δίψηφα και όμοια σύμφωνα. Το ημίφωνο δε χρησιμοποιείται επίσης. Εντοπίζεται ορθογραφικό λάθος στη χρήση του συνδυασμού ευ στην περίπτωση του ρήματος ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΦΤΩ.

Γραμματοσειρά

Το κυρίως κείμενο ακολουθεί έναν ευανάγνωστο και απλό τρόπο στοιχειοθέτησης. Είναι γραμμένο με στενεμένα Times 16 pt (στιγμών) τόσο για τα κεφαλαία όσο και για τα πεζά γράμματα (εκτός από τις ηχομιμητικές λέξεις/ μέρος της εικονογράφησης που αποδίδουν τα κτυπήματα της πόρτας: ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ! και ΜΠΟΥΜ!ΜΠΟΥΜ!ΜΠΟΥΜ! για τις οποίες χρησιμοποιούνται

Times 24 pt και 22 pt αντίστοιχα), με στοίχιση αριστερά και μήκος αράδας, ανάλογα με την εικονογράφηση, από 5 έως 14 cm και διάστιχο 22 pt (στιγμών).

Στο εξώφυλλο ο τίτλος είναι Helvetica 32 pt, το όνομα του συγγραφέα Times 20 pt και το όνομα του εκδότη με Times 14 pt.

Στον ψευδότιτλο (πρώτη εσωτερική σελίδα όπου εμφανίζεται πάλι ο τίτλος, το όνομα του συγγραφέα και του εκδότη), δίνεται ο τίτλος με Times 36 pt, το όνομα του συγγραφέα με Times 16 pt και το όνομα του εκδότη με Optima 11 pt.

Η εκδοτική επιμέλεια και ό,τι αφορά την αισθητική εμφάνιση του βιβλίου είναι συνηθισμένη, έχει σκληρό εξώφυλλο που έχει εκτυπωθεί με τέσσερα χρώματα και γυαλιστερό βερνίκι. Το χαρτί στο εσωτερικό είναι Velvet 100 gr και έχει και αυτό τετράχρωμη εκτύπωση.

Φωνολογία

Έκθλιψη παρουσιάζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

«μ' ενθουσιασμό»: η πρόθεση με, (ανάμεσα στα όμοια φωνήεντα ε και ε) και

«Μ' αρέσει»: ο αδύνατος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας «Με» που χάνει το φωνήεν ε, επειδή βρέθηκε εμπρός από τη λέξη/ ρήμα που αρχίζει από φωνήεν α. Σε μια περίπτωση που συναντάται στο συγκεκριμένο κείμενο, ο σύνδεσμος «και» παθαίνοντας έκθλιψη, χρησιμοποιείται και ως κι (χωρίς απόστροφο) εμπρός από φωνήεν: «Πέρασε μέσα, καλή μου φίλη, κι εσείς, μικρά μου κατσικάκια» ενώ δεν παρατηρούνται αφαιρέσεις.

Μορφολογία

Οριστικό άρθρο

ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ			
Ενικός αριθμός			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	Ο (18 φορές) ο (12 φορές)	Η (3 φορές) η (6 φορές)	ΤΟ (5 φορές) το (6 φορές)
Γενική	του		
Αιτιατική	το, τον(3 φορές)	ΣΤΗ, στη, στην (2 φορές), ΤΗΝ, την, τη	στο (5 φορές)
Κλητική			
Πληθυντικός αριθμός – Οριστικό άρθρο			
Ονομαστική			Τα, τὰ(4 φορές)
Γενική			
Αιτιατική	τους		στα
Κλητική			

ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ			
Ενικός αριθμός			
Πτώσεις			
Ονομαστική			μια
Γενική			
Αιτιατική			
Κλητική			ένα

Εικόνα 2: Εντοπισμός τύπων του οριστικού και αόριστου άρθρου

Παρατηρήσεις: Όπως φαίνεται στην Εικόνα 2, το οριστικό άρθρο χρησιμοποιείται και στα τρία γένη. Η γενική πτώση συναντάται μόνο μια φορά. Το άρθρο χρησιμοποιείται συχνά μαζί με την πρόθεση σε (στην, στο, στα). Η χρήση του αόριστου άρθρου είναι περιορισμένη (ένα θαυμάσιο δείπνο, μια επίσκεψη).

Απόκλιση από τη νόρμα της νέας ελληνικής είναι η απουσία του άρθρου στη φράση: «Μόλις όμως ο Λύκος έκανε να κουνηθεί, Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινোসκουφίτσα, όρμησαν επάνω του».

Ουσιαστικά

ΑΡΣΕΝΙΚΑ			ΘΗΛΥΚΑ																																																																							
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ</th> </tr> <tr> <th>-ας</th> <th>-ης</th> <th>-ως</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">ενθουσιασμό(αιτ.)</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td>Θεούλη (κλιτ.)</td> <td colspan="2"> Πέτρος (ονομ. 4 φορές) Λύκος (ονομ. 4 φορές) Λύκος(ονομ. 3 φορές), ΛΥΚΟΣ(ονομ. 12 φορές) ΦΟΥΡΝΟΥ (γεν.) ΠΕΤΡΟ (αιτ.), Φόβος(αιτ.), λόγος (αιτ.), Λύκο (αιτ.), λύκου(αιτ.), φίλος (αιτ.), έπνο(αιτ.) Πέτρο (κλιτ.), φίλοι (κλιτ.) ΛΥΚΕ (κλιτ.) Κύριε (κλιτ.) ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ (ονομ.) </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ισοσύλλαβα αρσενικά Προπαροξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> (Κυρ-)Κούνελος (ονομ. 11 φορές) Κούνελος(ονομ.) (Κυρ-)Κούνελο (αιτ.), Κούνελε(κλιτ.) </td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ</th> </tr> <tr> <th>-ας</th> <th>-ης</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παππού (αιτ.)</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Προπαροξύτονα</td> </tr> </tbody> </table> </td> </tr> </tbody> </table>			ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ			-ας	-ης	-ως	Οξύτονα			ενθουσιασμό(αιτ.)			Παροξύτονα			Θεούλη (κλιτ.)	Πέτρος (ονομ. 4 φορές) Λύκος (ονομ. 4 φορές) Λύκος(ονομ. 3 φορές), ΛΥΚΟΣ(ονομ. 12 φορές) ΦΟΥΡΝΟΥ (γεν.) ΠΕΤΡΟ (αιτ.), Φόβος(αιτ.), λόγος (αιτ.), Λύκο (αιτ.), λύκου(αιτ.), φίλος (αιτ.), έπνο(αιτ.) Πέτρο (κλιτ.), φίλοι (κλιτ.) ΛΥΚΕ (κλιτ.) Κύριε (κλιτ.) ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ (ονομ.)		Ισοσύλλαβα αρσενικά Προπαροξύτονα			(Κυρ-)Κούνελος (ονομ. 11 φορές) Κούνελος(ονομ.) (Κυρ-)Κούνελο (αιτ.), Κούνελε(κλιτ.)			<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ</th> </tr> <tr> <th>-ας</th> <th>-ης</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παππού (αιτ.)</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Προπαροξύτονα</td> </tr> </tbody> </table>			ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ			-ας	-ης		Οξύτονα			Παππού (αιτ.)			Παροξύτονα			Προπαροξύτονα			<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΘΗΛΥΚΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ</th> </tr> <tr> <th>-α</th> <th>-η</th> <th>-ω</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td> ακροποταμιά (αιτ.), <u>Η ΓΙΑΓΙΑ</u> (ονομ.), φωτιά (αιτ.), φορά (αιτ.), χαρά (αιτ.) Γιαγιά (κλιτ.) </td> <td colspan="2"> συνταγή (ονομ.) </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td> πόρτα (ονομ.), παρέα (ονομ.) κυρα-Κατσικά (ονομ.), οικογένεια (ονομ.), κατσικά (ονομ.), καρδούλα (ονομ.) Κοκκινোসκουφίτσα (ονομ. 2 φορές), ιδέα (αιτ.), Κατσικά (αιτ.), κυρία (αιτ.), εφημερίδα (αιτ.), ιστορίες(αιτ.) Κοκκινোসκουφίτσα (κλιτ.) </td> <td colspan="2"> φίλη (αιτ.) μέρα- νύχτα (αιτ.) </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Προπαροξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ (ονομ.) επίσκεψη (αιτ.) </td> </tr> </tbody> </table> <p>Ανισοσύλλαβα θηλυκά ουσιαστικά δεν υπάρχουν.</p>			ΘΗΛΥΚΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ			-α	-η	-ω	Οξύτονα			ακροποταμιά (αιτ.), <u>Η ΓΙΑΓΙΑ</u> (ονομ.), φωτιά (αιτ.), φορά (αιτ.), χαρά (αιτ.) Γιαγιά (κλιτ.)	συνταγή (ονομ.)		Παροξύτονα			πόρτα (ονομ.), παρέα (ονομ.) κυρα-Κατσικά (ονομ.), οικογένεια (ονομ.), κατσικά (ονομ.), καρδούλα (ονομ.) Κοκκινোসκουφίτσα (ονομ. 2 φορές), ιδέα (αιτ.), Κατσικά (αιτ.), κυρία (αιτ.), εφημερίδα (αιτ.), ιστορίες(αιτ.) Κοκκινোসκουφίτσα (κλιτ.)	φίλη (αιτ.) μέρα- νύχτα (αιτ.)		Προπαροξύτονα			ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ (ονομ.) επίσκεψη (αιτ.)		
ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ																																																																										
-ας	-ης	-ως																																																																								
Οξύτονα																																																																										
ενθουσιασμό(αιτ.)																																																																										
Παροξύτονα																																																																										
Θεούλη (κλιτ.)	Πέτρος (ονομ. 4 φορές) Λύκος (ονομ. 4 φορές) Λύκος(ονομ. 3 φορές), ΛΥΚΟΣ(ονομ. 12 φορές) ΦΟΥΡΝΟΥ (γεν.) ΠΕΤΡΟ (αιτ.), Φόβος(αιτ.), λόγος (αιτ.), Λύκο (αιτ.), λύκου(αιτ.), φίλος (αιτ.), έπνο(αιτ.) Πέτρο (κλιτ.), φίλοι (κλιτ.) ΛΥΚΕ (κλιτ.) Κύριε (κλιτ.) ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ (ονομ.)																																																																									
Ισοσύλλαβα αρσενικά Προπαροξύτονα																																																																										
(Κυρ-)Κούνελος (ονομ. 11 φορές) Κούνελος(ονομ.) (Κυρ-)Κούνελο (αιτ.), Κούνελε(κλιτ.)																																																																										
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ</th> </tr> <tr> <th>-ας</th> <th>-ης</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παππού (αιτ.)</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Προπαροξύτονα</td> </tr> </tbody> </table>			ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ			-ας	-ης		Οξύτονα			Παππού (αιτ.)			Παροξύτονα			Προπαροξύτονα																																																								
ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ																																																																										
-ας	-ης																																																																									
Οξύτονα																																																																										
Παππού (αιτ.)																																																																										
Παροξύτονα																																																																										
Προπαροξύτονα																																																																										
ΘΗΛΥΚΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ																																																																										
-α	-η	-ω																																																																								
Οξύτονα																																																																										
ακροποταμιά (αιτ.), <u>Η ΓΙΑΓΙΑ</u> (ονομ.), φωτιά (αιτ.), φορά (αιτ.), χαρά (αιτ.) Γιαγιά (κλιτ.)	συνταγή (ονομ.)																																																																									
Παροξύτονα																																																																										
πόρτα (ονομ.), παρέα (ονομ.) κυρα-Κατσικά (ονομ.), οικογένεια (ονομ.), κατσικά (ονομ.), καρδούλα (ονομ.) Κοκκινোসκουφίτσα (ονομ. 2 φορές), ιδέα (αιτ.), Κατσικά (αιτ.), κυρία (αιτ.), εφημερίδα (αιτ.), ιστορίες(αιτ.) Κοκκινোসκουφίτσα (κλιτ.)	φίλη (αιτ.) μέρα- νύχτα (αιτ.)																																																																									
Προπαροξύτονα																																																																										
ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ (ονομ.) επίσκεψη (αιτ.)																																																																										
<p style="text-align: center;">ΟΥΔΕΤΕΡΑ</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ</th> </tr> <tr> <th>-ι/ Εξαιρέση σε -υ</th> <th>-ο</th> <th>-ως</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Οξύτονα</td> </tr> <tr> <td colspan="3">ψωμί (αιτ.)</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Παροξύτονα</td> </tr> <tr> <td> Κατσικάκια (ονομ.), Αρνάκι (ονομ. 3 φορές) γίδι(ονομ.), γουρουνάκια (ονομ.) κουνέλι(αιτ.),κατσικάκια (αιτ.), γουρουνάκια (αιτ.),σπίτι (αιτ. 4 φορές), κατσικά(αιτ.), βράδυ(αιτ.) αρνάκι(αιτ.), μέλι(αιτ.), τραπέζι (αιτ. 2 φορές) αρνάκι(κλιτ.), κατσικάκια(κλιτ.) </td> <td> νέα (ονομ. 2 φορές) σπιτάδο (αιτ.) δείπνο (ονομ.) ΚΑΡΟΤΟΥ (γεν.) </td> <td> μέρη(αιτ.) δάσος(αιτ.) λάθος (αιτ.) βάθος(αιτ.) </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Προπαροξύτονα</td> </tr> <tr> <td> γουρουνάκια (αιτ.), </td> <td> ΑΧΧΑΝΟΦΥΛΛΟ (ονομ.) Βούτυρο(αιτ.) </td> <td></td> </tr> </tbody> </table>						ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ			-ι/ Εξαιρέση σε -υ	-ο	-ως	Οξύτονα			ψωμί (αιτ.)			Παροξύτονα			Κατσικάκια (ονομ.), Αρνάκι (ονομ. 3 φορές) γίδι(ονομ.), γουρουνάκια (ονομ.) κουνέλι(αιτ.),κατσικάκια (αιτ.), γουρουνάκια (αιτ.),σπίτι (αιτ. 4 φορές), κατσικά(αιτ.), βράδυ(αιτ.) αρνάκι(αιτ.), μέλι(αιτ.), τραπέζι (αιτ. 2 φορές) αρνάκι(κλιτ.), κατσικάκια(κλιτ.)	νέα (ονομ. 2 φορές) σπιτάδο (αιτ.) δείπνο (ονομ.) ΚΑΡΟΤΟΥ (γεν.)	μέρη(αιτ.) δάσος(αιτ.) λάθος (αιτ.) βάθος(αιτ.)	Προπαροξύτονα			γουρουνάκια (αιτ.),	ΑΧΧΑΝΟΦΥΛΛΟ (ονομ.) Βούτυρο(αιτ.)																																														
ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ																																																																										
-ι/ Εξαιρέση σε -υ	-ο	-ως																																																																								
Οξύτονα																																																																										
ψωμί (αιτ.)																																																																										
Παροξύτονα																																																																										
Κατσικάκια (ονομ.), Αρνάκι (ονομ. 3 φορές) γίδι(ονομ.), γουρουνάκια (ονομ.) κουνέλι(αιτ.),κατσικάκια (αιτ.), γουρουνάκια (αιτ.),σπίτι (αιτ. 4 φορές), κατσικά(αιτ.), βράδυ(αιτ.) αρνάκι(αιτ.), μέλι(αιτ.), τραπέζι (αιτ. 2 φορές) αρνάκι(κλιτ.), κατσικάκια(κλιτ.)	νέα (ονομ. 2 φορές) σπιτάδο (αιτ.) δείπνο (ονομ.) ΚΑΡΟΤΟΥ (γεν.)	μέρη(αιτ.) δάσος(αιτ.) λάθος (αιτ.) βάθος(αιτ.)																																																																								
Προπαροξύτονα																																																																										
γουρουνάκια (αιτ.),	ΑΧΧΑΝΟΦΥΛΛΟ (ονομ.) Βούτυρο(αιτ.)																																																																									

Εικόνα 3: Εντοπισμός ουσιαστικών στα τρία γένη

Παρατηρήσεις: Όπως φαίνεται στην Εικόνα 3, ουδέτερα ανισοσύλλαβα δεν υπάρχουν. Από την κατηγορία των άκλιτων ουσιαστικών χρησιμοποιούνται τα προτακτικά Κυρ-, Κυρα- και το δικατάληκτο ουσιαστικό: ο, η ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ. Επίσης παρουσιάζονται στο κείμενο και ουσιαστικά που δεν έχουν πληθυντικό: Θεούλη, σπιτάδο.

Παρατηρήσεις για τη χρήση των ουσιαστικών:

Συναντώνται τα κύρια ονόματα: Geoffroy de Pennart, Πέτρος, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Επαναλαμβάνονται αρκετές φορές τα ίδια ουσιαστικά γραμμένα με διαφορετική μορφή και διαφορετική πτώση (λύκος, Λύκος, ΛΥΚΟΣ, λύκου, ΛΥΚΕ- Πέτρος, Πέτρο- Κυρ-Κούνελος, Κούνελος, Κυρ-Κούνελο- Κατσικά, κατσικά, κυρα-Κατσικά- Αρνάκι, αρνάκι).

Χρησιμοποιούνται ισοσύλλαβα αρσενικά σε –ος, οξύτονα (1), παροξύτονα (9) και προπαρο-ξύτονα (2) , αλλά κα το ανισοσύλλαβο αρσενικό παππούς. Η χρήση της γενικής πτώσης είναι περιορισμένη (ΦΟΥΡΝΟΥ) ενώ είναι συχνή η κλητική (Λύκε, Κύριε, Πέτρο, Κούνελε, φίλοι). Τα αρσενικά παρουσιάζονται μόνο δυο φορές στον πληθυντικό αριθμό.

Στα θηλυκά χρησιμοποιούνται αρκετά ισοσύλλαβα σε-α (6 οξύτονα και 10 παροξύτονα) και -η (1 οξύτονο, 3 παροξύτονα και 2 προπαροξύτονα) ενώ δεν συναντώνται ανισοσύλλαβα θηλυκά ουσιαστικά. Η κλητική πτώση συναντάται 2 φορές ενώ η γενική καμία φορά. Δίνονται μόνο στον ενικό αριθμό.

Από τα ουδέτερα με κατάληξη σε /υ/ χρησιμοποιείται το ουσιαστικό βράδυ, που ως εξαίρεση γράφεται με -υ. Επίσης συναντώνται ουσιαστικά με κατάληξη -ος: μέρη, δάσος, λάθος, βάθος. Τα ουδέτερα ουσιαστικά που χρησιμοποιούνται είναι όλα ισοσύλλαβα. Και πάλι η χρήση της γενικής πτώσης είναι περιορισμένη και η κλητική συναντάται δυο φορές. Η χρήση του ενικού αριθμού είναι συχνότερη από αυτή του πληθυντικού.

Δίνονται επίσης και ουσιαστικά που δεν εντάσσονται στις παραπάνω γενικές κατηγορίες (Θεούλη, στιφάδο).

Επίθετα-Αντωνυμίες

ΕΠΙΘΕΤΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ			ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ						
ΑΡΣΕΝΙΚΑ	ΘΗΛΥΚΑ	ΟΥΔΕΤΕΡΑ	Προσωπικές	Κτητικές	Ερωτηματικές	Αόριστες	Οριστικές	Δεικτικές	Αναφορικές
-ος	-η	-ο							
πανέτοιμος (ονομ.) όλοι (ονομ.) καλός (ονομ. 2 φορές)	ΧΟΙΡΙΝΗ (ονομ.) όλη (ονομ.) λαμπρή (αιτ.) καλή (κλήτ.)	ΠΑΡΑΛΛΟ (ονομ.) όλα (αιτ.) έτοιμο (ονομ.) τρομερά (ονομ.ως κατηγορηματικός προσδ.) Μικρά (ονομ.) Μικρό (ονομ.) φοβερά (αιτ.πληθ.) Μικρά (αιτ.) μικρά (κλήτ.) Μικρό (κλήτ.) ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ (κλήτ.) ΑΧΟΡΤΑΓΟΣ (ονομ.) καλά (αιτ.)	εγώ (4 φορές) μ' (αρέσει) σε (2 φορές) Σε εμείς εσείς	ΜΟΥ (3 φορές) μου (6 φορές) μας σου	Ποιος	Κανέναν τους άλλους		εκείνο αυτό αυτή	που
-ος	-α	-ο							
		ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΟΥ (γεν.) θαυμάσιο (ονομ.)	(άνιζε) μου μας σου (γεν.ενικ.) ΤΟΥ (γεν.ενικ.αρσ.)						
-ος	-ια	-ο							
κακός (αιτ.)			ΤΟΝ (3 φορές) ΤΟ ΤΑ (μάθατε;)						
-ος/ης	-ια	-ο							
ΕΠΙΘΕΤΑ ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ									
-ης	-α	-ικο							
ΕΠΙΘΕΤΑ ΑΝΩΜΑΛΑ									

Εικόνα 4: Εντοπισμός επιθέτων και αντωνυμιών

Παρατηρήσεις:

Οι συχνότερες καταλήξεις των επιθέτων λήγουν σε -ος-η-ο, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 4. Συναντώνται μόνο δυο περιπτώσεις που εντάσσονται στην κατηγορία των καταλήξεων -ος-α-ο (θαυμάσιο, γιγαντιαίο) ενώ μία μόνο φορά συναντάται επίθετο που ανήκει στην κατηγορία των καταλήξεων -ος-ια -ιο (κακός)

Χρησιμοποιείται η ονομαστική και η αιτιατική πτώση (μόνο μια φορά η γενική πτώση- ΓΙ-ΓΑΝΤΙΑΙΟΥ και τέσσερις φορές η κλητική)

Ο ενικός αριθμός των επιθέτων χρησιμοποιείται συχνότερα.

Το επίθετο «ΧΟΙΡΙΝΗ», για την ονομασία της εφημερίδας, χρησιμοποιείται ουσιαστικοποιημένα, αφού δε συνοδεύονται στο κείμενο από ουσιαστικό.

Χρήση παραθετικών: Χρησιμοποιείται σε μια μόνο περίπτωση ο συγκριτικός βαθμός του τροπικού επιρρήματος: «πολύ γρήγορα» (περιφραστικός τύπος).

Όσον αφορά στην κατηγορία των αντωνυμιών, είναι συχνότεροι οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής και κτητικής αντωνυμίας. Συναντάται η χρήση της αόριστης αντωνυμίας μαζί με το άρθρο («τους άλλους»). Οριστικές αντωνυμίες δεν εντοπίστηκαν στο συγκεκριμένο κείμενο, ενώ είναι περιορισμένη η χρήση της ερωτηματικής και αναφορικής αντωνυμίας (άκλιτο «που»).

Τα αριθμητικά παρουσιάζονται στην απόλυτη μορφή τους, σύμφωνα με το Εικόνα 5:

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ		
τακτικά	απόλυτα	πολλαπλασιαστικά
	Τρία Μικρά Γουρονάκια Επτά Μικρά Κατσικάκια μια λαμπρή ιδέα ένα τραπέζι	

Εικόνα 5: Εντοπισμός επιθέτων και αντωνυμιών

Βοηθητικά Ρήματα

- EIMAI (α΄ πρόσ. ενικ. οριστικής ενεστώτα, 2 φορές)
- Είμαι (α΄ πρόσ. ενικ. οριστικής ενεστώτα, 4 φορές)
- είναι (γ΄ πρόσ. ενικ. οριστικής ενεστώτα-3 φορές)
- Είναι (γ΄ πρόσ. ενικ. οριστικής ενεστώτα- 2 φορές)
- είμαστε (α΄ πρόσ. πληθ. οριστικής ενεστώτα, 2 φορές)
- θα είσαι (β΄ πρόσ. ενικ. οριστικής μέλλοντα)
- θα είναι (γ΄ πρόσ. ενικ. οριστικής μέλλοντα)
- ήταν (γ΄ πρόσ. ενικ. οριστικής παρατατικού)
- Έχω (α΄ πρόσ. οριστ. ενεστώτα)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑ				ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ					
ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΧΡΟΝΟΙ	Οριστική	Υποτακτική		ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΧΡΟΝΟΙ	Οριστική	Υποτακτική			
Ενεστώτας	τρέχει, τρέμει, τρέμουμε, θέλουμε, πρέπει <i>ΑΡΧΕΣΤΕΙ, ΠΙΝΕΙΝΑΙ</i> πεινάει <i>χρωστώω</i> , παίρνει, λέει (2 φορές), περιμένουμε		Προσωνυμική Αποφύγετο	Ενεστώτας	<i>ΓΥΜΝΑΖΟΜΑΙ</i> , βρίσκεται, στέκεσαι		Προσωνυμική Αποφύγετο		
Παρατατικός	έπαιζα			Παρατατικός	στάθηκε	Ας κάτσουμε			
Αόριστος	<i>έβησα</i> , άκουσα βγήκα έκανε, έμαθε έκανε, έπεσε, κάθισε φώναξε, είπε (2 φορές), ξαναγύρισε (8 φορές), πρόλαβε μάθατε, είδατε	να μπορούμε να επιστρέψω να (τον) δούμε να φάμε να (το) χωνέψεις να διπλοκλειδώσει να κλείσει να πάει		Αόριστος					
Εξακολουθητικός Μέλλοντα				Εξακολουθητικός Μέλλοντα					
Στιγμιαίος Μέλλοντα				Στιγμιαίος Μέλλοντα					
Παρακείμενος				Παρακείμενος					
Υπερσυντέλικος	είχε καθίσει (2 φορές)			Υπερσυντέλικος					
Συντελεσμένος Μέλλοντα				Συντελεσμένος Μέλλοντα					
Δεύτερη συζυγία- Ενεργητική Φωνή				Δεύτερη συζυγία/ Β΄ τάξη					
ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΧΡΟΝΟΙ	Οριστική	Υποτακτική			ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΧΡΟΝΟΙ	Οριστική		Υποτακτική	
Ενεστώτας	παρακαλούμε, χτυπά μπορώ καλούμε απαντά	να τριγυρνάς	Προσωνυμική: <i>κοίτη</i> (Προσ. Ενστώτα) <i>Πήρανε</i> (αφωρονο) <i>πρόσπετε</i> (αφωρονο-2 φορές)	Ενεστώτας	<i>φοβάμαι</i> φοβάται φοβόμαστε		Προσωνυμική Αποφύγετο		
Παρατατικός				Παρατατικός					
Αόριστος	απάντησε (2 φορές) συμφώνησαν όρμησαν	να κινήσω αν υποσχεθείς να δειπνήσεις να κρυφτούμε		Αόριστος		να ζεσταθείς να κουνηθεί			
Εξακολουθητικός Μέλλοντα				Εξακολουθητικός Μέλλοντα					
Στιγμιαίος Μέλλοντα				Στιγμιαίος Μέλλοντα	θα διηγηθείς				
Παρακείμενος				Παρακείμενος					
Υπερσυντέλικος				Υπερσυντέλικος					
Συντελεσμένος Μέλλοντα				Συντελεσμένος Μέλλοντα					

Εικόνα 6: Εντοπισμός ρημάτων

Παρατηρήσεις στη χρήση των ρημάτων:

Όπως φαίνεται στην Εικόνα 6, χρησιμοποιούνται τα βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω (σε μια περίπτωση) τα οποία παρουσιάζονται σε διαφορετικούς τύπους (ΕΙΜΑΙ, Είμαι/ Είναι, είναι) σε διαφορετικούς χρόνους (θα είσαι, ήταν) και πρόσωπα (είμαστε, θα είναι). Τα βοηθητικά ρήματα χρησιμοποιούνται στην οριστική και υποτακτική έγκλιση.

Τα ρήματα της πρώτης συζυγίας (ενεργητικής φωνής:36, παθητικής: 3) είναι περισσότερα από αυτά της δεύτερης συζυγίας (ενεργητικής φωνής: 14, παθητικής: 5). Τα περισσότερα από τα ρήματα της πρώτης συζυγίας συναντώνται στον ενεστώτα (οριστικής ενεργητικής και παθητικής φωνής) και στον αόριστο (οριστικής και υποτακτικής ενεργητικής και παθητικής φωνής). Επίσης συναντάται μια φορά ο παρατατικός (έπαιζα) και μια φορά ο υπερσυντέλικος (είχε καθίσει).

Χρησιμοποιούνται ρήματα (πρώτης συζυγίας) που παρουσιάζουν ανωμαλίες στο σχηματισμό του άσιγμου αορίστου. Αυτά τα ρήματα είναι: βγήκα, είπε, να πάει, να φάμε. Επιπλέον στο συγκεκριμένο κείμενο συναντάται το απρόσωπο ρήμα πρέπει και τα συνηρημένα ρήματα (στον ενεστώτα): πεινάει, χρωστάω, λέει.

Χρησιμοποιείται επίσης το ρήμα ας κάτσουμε (α' συζυγίας) αντί του ας καθίσουμε, το οποίο εντοπίζεται ως στοιχείο προφορικότητας του κειμένου.

Η προστακτική δεν παρουσιάζεται στα ρήματα της α' συζυγίας.

Τα περισσότερα από τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας στην ενεργητική φωνή, συναντώνται στον ενεστώτα και αόριστο (σε οριστική και υποτακτική), ενώ ο στιγμιαίος μέλλοντας συναντάται μόνο μια φορά. Γίνεται χρήση και της προστακτικής (πέρασε, περάστε, κοίτα). Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας στην παθητική φωνή συναντάται ο ενεστώτας στην οριστική έγκλιση, ο αόριστος εντοπίζεται στην υποτακτική, ενώ δεν χρησιμοποιείται η προστακτική

Ανάμεσα στα ρήματα της δεύτερης συζυγίας μόνο το ρήμα φοβάμαι (φοβάται, φοβόμαστε) ανήκει στη δεύτερη τάξη

Χρησιμοποιούνται επίσης τα αποθετικά ρήματα: ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ (Στιγμιαίος Μέλλοντας) όπου εντοπίζεται ορθογραφικό λάθος/ Ήρθαμε (Αόριστος)/ Έλα (Προστακτική Αορίστου)

Στο σύνολο των ρημάτων της α' και β' συζυγίας ενεργητικής και παθητικής φωνής: 34 ρήματα βρίσκονται σε γ' ενικό πρόσωπο, 11 ρήματα βρίσκονται σε α' ενικό πρόσωπο, 8 ρήματα στο β' ενικό πρόσωπο, 8 σε α' πληθυντικό πρόσωπο, 2 στο β' πληθυντικό πρόσωπο, και 2 στο γ' πληθυντικό πρόσωπο.

Επιρρήματα και Προθέσεις

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ					ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ		
τοπικά	χρονικά	τροπικά	βεβαιωτικά	ποσοτικά	Μονοσύλλαβες	Δισύλλαβες	Τρισύλλαβες
μέσα (4 φορές) δίπλα γύρω εδώ, έξω, επάνω, καταγής	Απόψε πάλι <u>ΞΑΝΑ</u> τότε τώρα (Δε σε φοβόμαστε)ΠΙΑ	πολύ γρήγορα, αμέσως, γρήγορα, Καλά καλά ξαφνικά(5 φορές) μαζί (να το χωνέψεις) καλά έτσι	σίγουρα		για (κουνέλι),για ύπνο, μ' (ενθουσιασμό), με (γαρά), με (τους άλλους), με (όλα τα καλά), με (τα Επτά Κατωκάκια), με (Κακούς), στο (σπίτι σου), στη (φωτιά), στο (τραπέζι)	απ' (το φόβο), από (ένα τραπέζι), <u>κατά</u> (βάθος)	

Εικόνα 7: Εντοπισμός επιρρημάτων και Προθέσεων

Στην Εικόνα 7 καταγράφονται στα επιρρήματα και οι προθέσεις που συναντώνται στο κείμενο, όπως φαίνεται σε αυτό δε χρησιμοποιούνται ποσοτικά και αρνητικά επιρρήματα. Το επίρρημα καλά επαναλαμβάνεται, για να δώσει τη σημασία του τρόπου. Παρακάτω -εκτός της καταγραφής των

μορίων που συναντώνται στο κείμενο- παρουσιάζονται οι σύνδεσμοι και οι μετοχές (Εικόνα 8) όπως και οι επιφωνηματικές του εκφράσεις (Εικόνα 9):

Μόρια

Δεικτικό να : Να ο λύκος

Βουλητικό να : Δεν μπορώ να επιστρέψω....., ... ούτε θέλουμε να τον δούμε..., σε καλούμε να δειπνήσεις.....

Προτρεπτικό ας: Ας κάτσουμε να φάμε

Μελλοντικό θα : ΘΑ ΕΠΙΣΤΕΥΤΩ

σα(ν) : σαν λύκος

Σύνδεσμοι και μετοχές

A/A	Είδη	Σύνδεσμοι
1	Συμπλεκτικοί	ούτε...ούτε, και, κι
2	Διαχωριστικοί	
3	Αντιθετικοί	μα, όμως, αλλά
4	Αποτελεσματικοί	λοιπόν
5	Επεξηγηματικός	
6	Ειδηκοί	ότι
7	Χρονικοί	όταν(4 φορές), μόλις
8	Αιτιολογικοί	γιατί
9	Υποθετικοί	αν
10	Τελικοί	να(10 φορές)
11	Διαστακτικοί	μήπως
12	Συγκριτικός	

ΜΕΤΟΧΕΣ	
Ενεργητικές	Παθητικές
	ανακουφισμένος (παρακειμένου) απορημένος(παρακειμένου) <u>ΚΟΥΡΕΜΕΝΟ</u> (παρακειμένου)

Εικόνα 8: Εντοπισμός συνδέσμων και μετοχών

Απαρέμφατα: Δεν υπάρχουν

Επιφωνήματα/ επιφωνηματικές εκφράσεις (Εικόνα 9)

<p>ΤΟΚ! ΤΟΚ! ΤΟΚ! (9 φορές) ΜΠΟΥΜ! ΜΠΟΥΜ! ΜΠΟΥΜ! Ωχ, αμάν! Να ο ΛΥΚΟΣ! <u>ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ!</u> Ο λύκος χορτοφάγος! Θεούλη μου! Είναι ο λύκος!</p>
<p>Χρήση θαυμαστικού και σε φράσεις που εκφράζουν επιθυμία: ΑΝΟΙΞΕ! ΑΝΟΙΞΕ ΑΜΕΣΩΣ! ΚΑΝΕ ΓΡΗΓΟΡΑ! Άνοιξέ μου, Γιαγιά! άσε μας να μπούμε!</p>
<p>Ή φόβο: <u>Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑ ΣΤΑ ΜΕΡΗ ΜΑΣ! ΕΦΤΑΣΑ!</u> Είναι ο ΛΥΚΟΣ. Και πεινάει, σαν λύκος!</p>
<p>Ή όταν θέλει να δείξει έκπληξη: Τα νέα στην εφημερίδα είναι τρομερά! Ο Λύκος είναι! Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! (8 φορές) Αυτή τη φορά, σίγουρα είναι ο ΛΥΚΟΣ! ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! Δεν περιμένουμε πια κανέναν!</p>
<p>Ή χρησιμεύουν ως ενίσχυση των όσων αναφέρονται: -ΓΥΜΝΑΖΟΜΑΙ ΜΕΡΑ-ΝΥΧΤΑ! -ΛΥΚΕ ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ! -<u>ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ!</u> -<u>ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ ΤΟ ΦΙΛΟ ΜΟΥ ΤΟΝ ΚΥΡ-ΚΟΥΝΕΛΟ</u></p>

Εικόνα 9: Εντοπισμός επιφωνημάτων/ επιφωνηματικών εκφράσεων

Σύνταξη

Η πρόταση

Στις επόμενες εικόνες, παρουσιάζεται μια ποικιλία προτάσεων που καλύπτει τις υποδιαίρεσεις τους, ως προς το περιεχόμενο, τη δομή και τη σχέση τους μεταξύ τους (Εικόνες 10-12). Ακολουθούν οι εικόνες που αφορούν στο είδος των προτάσεων ως προς την ποιότητά τους (Εικόνα 13) και σε σχέση με τη συμφωνία των όρων της πρότασης (Εικόνα 14)

Ως προς το περιεχόμενό τους:

<p>Προτάσεις Κρίσης Απόψε ο κυρ-Κούνελος φοβάται / <u>ΕΙΜΑΙ ΠΑΝΕΤΟΙΜΟΣ</u> Ο κυρ-Κούνελος τρέχει / Καλά καλά δεν πρόλαβε Όλη η οικογένεια είχε καθίσει / Εγώ είμαι, το Μικρό Αρνάκι Ο Πέτρος κάθισε με τους άλλους / φώναξε ο Πέτρος μ' ενθουσιασμό Εγώ είμαι, η Κοκκινσκομφίτα / Σου φέρνω ψωμί και βούτυρο και μέλι Δεν είπε ο κυρ-Κούνελος / είμαστε όλοι μαζί Όλη η παρέα είχε καθίσει στο τραπέζι / <u>ΕΙΝΑΙ Ο ΛΥΚΟΣ</u> <u>ΚΑΤΑ ΒΑΘΟΣ ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΟΣ</u> / Εγώ είμαι, Ο Πέτρος <u>ΠΕΙΝΑΩ</u> / <u>ΕΙΜΑΙ ΑΧΟΡΤΑΓΟΣ</u> Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινσκομφίτα, όρμησαν επάνω του Ο Λύκος έπεσε καταγής / Το λόγο παίρνει ο κυρ-Κούνελος Τρέμουμε απ' το φόβο / ...λέει ο κυρ-Κούνελος ανακουφισμένος. Έπαιξα στην ακροποταμιά / ...μα δεν μπορώ... Τρέμει η καρδιά μου / λέει ο κυρ-Κούνελος Δεν άκουσα τον Παππού μου / και βγήκα Ούτε τον είδαμε / Ηρθαμε απάντησε ο κυρ-Κούνελος / Μόλις όμως ο Λύκος έκανε / ...απάντη ο κυρ-Κούνελος... / Έγώ μια λαμπρή ιδέα απάντησε ο κυρ-Κούνελος / Εμείς είμαστε, τα Τρία Μικρά γουρουνάκια Το Μικρό Αρνάκι στάθηκε δίπλα στη φωτιά Όλοι συμφώνησαν με χαρά, και, πολύ γρήγορα, / ...ένα θανάσιμο δεινότο ήταν έτοιμο <u>ΧΡΩΣΤΑΘ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΦΛΙΑ ΜΟΥ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΣΙΚΑ</u> Εγώ είμαι, η κυρ-Κατσικά με τα Επτά Μικρά Κατσικάκια. Έκανε λάθος στο σπίτι, Κοκκινσκομφίτα</p>	<p>Προτάσεις Επιθυμίας να κλείσει η πόρτα / να τον δούμε / να πάει για ύπνο σε καλούμε / τότε να δειπνήσεις μαζί μας / να κουνηθεί άσε μας / Περάστε, φίλοι μου, / περάστε Κύριε Κούνελε, σε παρακαλούμε / να μπούμε Αλλά, αν μας υποσχεθείς / Δεν πρέπει να κρυφτούμε στο σπίτι σου / να επιστρέψω στο σπίτι μου Έλα μέσα μαζί μας / Έλα μέσα, Μικρό Αρνάκι Μπες όμως γρήγορα μέσα / να το γανέψεις καλά αυτό Πέρασε μέσα, καλή μου φίλη, κι εσείς, μικρά μου κατσικάκια <u>Μ' ΑΡΕΣΕΙ ΤΟ ΑΡΝΑΚΙ ΦΟΥΡΝΟΥ</u> / να τριγυρνάς στο δάσος και θα διηγηθείς ιστορίες με κακούς λύκους / μη στέκεσαι έξω, Πέτρο να κουνήσω το Λύκο / Ας κάτσουμε / να διπλοκλειδώσει την πόρτα να φάμε / Έλα / να ζεσταθείς / Κοίτα</p>
<p>Προτάσεις Επιφωνηματικές Τα νέα στην εφημερίδα είναι τρομερά! / Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! <u>ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ!</u> / ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! ΑΝΟΙΞΕ! / ΑΝΟΙΞΕ ΑΜΕΣΩΣ! / ΚΑΝΕ ΓΡΗΓΟΡΑ! ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ! / <u>ΜΠΟΥΜ! ΜΠΟΥΜ! ΜΠΟΥΜ!</u> Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! / <u>ΕΦΤΑΣΑ!</u> / <u>ΠΕΙΝΑΩ!</u> Και πεινάει, σαν λύκος! / <u>ΛΥΚΕ, ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ!</u> Ωχ, αμάν! Να ο ΛΥΚΟΣ! / <u>ΓΥΜΝΑΖΟΜΑΙ ΜΕΡΑ-ΝΥΧΤΑ!</u> Ο Λύκος θα είναι! / Άνοιξε μου, Γιατί! <u>ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ ΤΟ ΦΛΑΘ ΜΟΥ ΤΟΝ ΚΥΡ-ΚΟΥΝΕΛΟ!</u> Αυτή τη φορά, σίγουρα είναι ο ΛΥΚΟΣ! Θεούλη μου! Είναι ο λύκος!</p>	<p>Προτάσεις Ερωτηματικές Έμαθες τα φοβερά νέα; / Τα μάθατε; Μήπως είναι Ο ΛΥΚΟΣ...; / Μήπως βρίσκεται εδώ; Μήπως τον είδατε; / Ποιος να είναι άραγε;</p>

Εικόνα 10: Εντοπισμός προτάσεων ως προς το περιεχόμενό τους (κρίσεως, επιθυμίας, επιφωνηματικές και ερωτηματικές)

Ως προς τη σχέση τους με άλλες:

<p>Κύριες ή ανεξάρτητες Τα νέα στην εφημερίδα είναι τρομερά! / Είναι ο λύκος! Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! / Τρέμει η καρδιά μου λέει ο κυρ-Κούνελος ανακουφισμένος. / Όμως, μη στέκεσαι έξω, Πέτρο. Δεν άκουσα τον Παππού μου/ και βγήκα / Έλα μέσα μαζί μας Σου φέρνω ψωμί και βούτυρο και μέλι. Όλοι συμφώνησαν με χαρά, / Έπαιξα στην ακροποταμιά Και πεινάει, σαν λύκος. / Έμαθες τα φοβερά νέα; Εγώ είμαι, Ο Πέτρος! / <u>ΚΑΤΑ ΒΑΘΟΣ ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΟΣ</u> Ο Λύκος έπεσε καταγής. / σε καλούμε Αυτή τη φορά, σίγουρα είναι ο ΛΥΚΟΣ! / Τρέμουμε απ' το φόβο. <u>ΠΕΙΝΑΩ</u> / <u>ΕΙΜΑΙ ΑΧΟΡΤΑΓΟΣ</u> <u>ΧΡΩΣΤΑΘ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΦΛΙΑ ΜΟΥ</u> Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινσκομφίτα, όρμησαν επάνω του. / <u>ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ!</u> και, πολύ γρήγορα, ένα θανάσιμο δεινότο ήταν έτοιμο Έκανε λάθος στο σπίτι, Κοκκινσκομφίτα / Έγώ μια λαμπρή ιδέα Το λόγο παίρνει ο κυρ-Κούνελος: / <u>ΛΥΚΕ, ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ!</u> Απόψε ο κυρ-Κούνελος φοβάται / <u>ΕΙΜΑΙ ΠΑΝΕΤΟΙΜΟΣ</u> Μήπως είναι Ο ΛΥΚΟΣ / Μήπως τον είδατε; / Μήπως βρίσκεται εδώ;</p>	<p>Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες (φοβάται) να πάει για ύπνο (τρέχει) να διπλοκλειδώσει την πόρτα (άσε μας) να μπούμε (δεν πρόλαβε) να κλείσει η πόρτα (Ηρθαμε) να κρυφτούμε στο σπίτι σου (Μήπως είναι Ο ΛΥΚΟΣ) που χτυπά (δεν μπορώ) να επιστρέψω στο σπίτι μου (Τρέμει)... γιατί Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ (Έλα) να ζεσταθείς όταν ξαφνικά: «ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ!» όταν και πάλι: ««ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ!»» (Δεν πρέπει) να τριγυρνάς στο δάσος (Ας κάτσουμε) να φάμε, τώρα που είμαστε όλοι μαζί Μόλις όμως ο Λύκος, έκανε / να κουνηθεί (Κοίτα) να το γανέψεις καλά αυτό. αν μας υποσχεθείς / ότι θα είσαι καλός και θα διηγηθείς ιστορίες με κακούς λύκους (σε καλούμε) να δειπνήσεις μαζί μας.»</p>
---	---

Εικόνα 11: Εντοπισμός προτάσεων ως προς τη σχέση τους (κύριες και δευτερεύουσες)

Ως προς τη δομή τους:

<p>Είδη των προτάσεων ως προς τη δομή τους:</p> <p>Απλές προτάσεις Είναι Ο ΛΥΚΟΣ. / Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! Ο Λύκος θα είναι</p> <p>Σύνθετες Προτάσεις σύνθετες που έχουν πάνω από δυο υποκείμενα ή αντικείμενα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκίνοσκουφίτσα, όρμησαν επάνω του. Σου φέρνω ψωμί και βούτυρο και μέλι. 	<p>Είδη των προτάσεων ως προς τη δομή τους:</p> <p>Επαυξημένες</p> <ul style="list-style-type: none"> Έτσι λοιπόν, το βράδυ εκείνο, στο σπίτι του κυρ-Κούνελου, γύρω από ένα τραπέζι με όλα τα καλά, Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ! Αυτή τη φορά, σίγουρα είναι ο ΛΥΚΟΣ <p>Ελλειπτικές</p> <p>Φεούλη μου! / όταν ξαφνικά / όταν και πάλι: Να ο ΛΥΚΟΣ / ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ / ΑΝΟΙΞΕ Δεν άκουσα τον Παππού μου! / ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ Δεν περιμένουμε πια κανέναν / ΕΙΜΑΙ ΠΑΝΕΤΟΙΜΟΣ ΑΠΣΤΕΥΤΟ! Ο ΛΥΚΟΣ ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ!</p>
--	---

Εικόνα 12: Εντοπισμός προτάσεων ως τη δομή τους (απλές, επαυξημένες και ελλειπτικές)

Είδη των προτάσεων (καταφατικές-αποφατικές) ως προς την ποιότητά τους (Εικόνα 13):

Προτάσεις καταφατικές	Προτάσεις αποφατικές
<p><i>Μ' ΑΡΕΣΕΙ ΤΟ ΑΡΝΑΚΙ ΦΟΥΡΝΟΥ/</i> Αυτή τη φορά, σίγουρα είναι ο ΛΥΚΟΣ Ο Λύκος θα είναι/ Σε καλούμε να δειπνήσεις μαζί μας/ <i>ΚΑΤΑ ΒΑΘΟΣ ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΟΣ</i></p>	<p>Καλά καλά δεν πρόλαβε να κλείσει η πόρτα/ δεν μπορώ να επιστρέψω στο σπίτι μου. <i>ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ/</i> Ούτε τον είδαμε, ούτε θέλουμε να τον δούμε Δεν περιμένουμε πια κανέναν/ <i>ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ</i> Δεν πρέπει (να τριγυρνάς στο δάσος)/ Μη στέκεσαι έξω</p>

Εικόνα 13: Εντοπισμός καταφατικών και αποφατικών προτάσεων

Συμφωνία των όρων της πρότασης

Συμφωνία του ρήματος με το υποκείμενο:	Συμφωνία του ρήματος με το κατηγορούμενο:
<p>Σε προτάσεις που υπάρχει ένα υποκείμενο το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του στο πρόσωπο και στον αριθμό: <i>Ο κυρ-Κούνελος φοβάται/</i> <i>Εμείς είμαστε τα Τρία Μικρά γουρουνάκια</i></p>	<p>Το επίθετο όταν χρησιμοποιείται ως κατηγορούμενο συμφωνεί με το υποκείμενο του ρήματος στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση: <i>ΕΙΜΑΙ ΠΑΝΕΤΟΙΜΟΣ/</i> <i>Τα νέα στην εφημερίδα είναι τρομερά</i> <i>Και πολύ γρήγορα ένα θαυμάσιο δείπνο ήταν έτοιμο</i></p>
<p>Στην πρόταση <i>Πέρασε μέσα, καλή μου φίλη, κι εσείς, μικρά μου κατσικάκια,</i> όπου προηγείται το ρήμα και ακολουθούν τα υποκείμενα, το ρήμα της πρότασης εκφέρεται στον ενικό αριθμό και έτσι συμφωνεί με το πρώτο, το πλησιέστερο του υποκειμένου που είναι σε ενικό αριθμό.</p>	<p>Ως αντικείμενο χρησιμοποιείται και η προσωπική αντωνυμία: <i>Μήπως τον είδατε; Άνοιξε μου</i> <i>Αλλά και ουσιαστικά:</i> <i>Δεν άκουσα τον Παππού μου</i> <i>Δε φοβάμαι τον Πέτρο</i></p>
<p>Στην περίπτωση που η πρόταση έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα το ρήμα μπαίνει κανονικά στον πληθυντικό αριθμό και στο τρίτο πρόσωπο: <i>... Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκίνοσκουφίτσα όρμησαν επάνω του.</i></p>	

Εικόνα 14: Εντοπισμός συμφωνίας των όρων της πρότασης

Παρατήρηση/Απόκλιση από τη νόρμα: Όπως φαίνεται στην Εικόνα 14, τα υποκείμενα της πρότασης «Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκίνοσκουφίτσα όρμησαν επάνω του» χρησιμοποιούνται χωρίς άρθρο.

Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί

Προσδιορισμοί με σχέση παράθεσης-επεξήγησης:	
Παράθεση:	Επεξήγηση:
« ΛΥΚΕ, ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ! Κοίτα να το χωνέψεις καλά αυτό»: Ολόκληρη η πρόταση ΛΥΚΕ, ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ! Αποτελεί προεξαγγελτική παράθεση, που προσδιορίζει τη δεικτική αντωνυμία «αυτό» της πρότασης που ακολουθεί.	« ΧΡΩΣΤΑΩ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΦΙΛΗ ΜΟΥ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΣΙΚΑ »: Η λέξη <i>κατσικά</i> αποτελούν επεξήγηση της λέξης φίλη μου, ενώ η λέξη <i>κυρία</i> είναι επιθετικός προσδιορισμός στην πρώτη « ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ ΤΟ ΦΙΛΟ ΜΟΥ ΤΟΝ ΚΥΡ-ΚΟΥΝΕΛΟ! » οι λέξεις « ΤΟΝ ΚΥΡ-ΚΟΥΝΕΛΟ » αποτελούν επεξήγηση του ονοματικού συνόλου που προηγείται. Εγώ είμαι, η κυρα-Κατσικά με τα Επτά Μικρά Κατσικάκια. Εγώ είμαι, το Μικρό Αρνάκι Εγώ είμαι, ο Πέτρος Εγώ είμαι, η Κοκκινσκομφίτσα

Εικόνα 15: Εντοπισμός ομοιόπτωτων προσδιορισμών

Στις προτάσεις, της Εικόνας 15, οι λέξεις «η κυρα-Κατσικά, το Μικρό Αρνάκι, ο Πέτρος, η Κοκκινσκομφίτσα» αποτελούν επεξηγήσεις στην προσωπική αντωνυμία εγώ.

Σχέσεις μέτρου, τοπικής και χρονικής έκτασης, ανάμεσα σε ομοιόπρωτα ουσιαστικά δεν ανιχνεύτηκαν. Ενώ οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί που εντοπίστηκαν στο κείμενο καταγράφονται στην Εικόνα 16.

Επίθετα ως ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί:
...το Μικρό Αρνάκι: το επίθετο Μικρό είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη αρνάκι ΤΟ ΠΑΡΔΑΛΟ ΚΑΤΣΙΚΙ : το επίθετο ΠΑΡΔΑΛΟ -που συναντάται στη συγκεκριμένη εικονογραφημένη ιστορία στον τίτλο μιας εφημερίδας- είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη ΚΑΤΣΙΚΙ Τα φοβερά νέα: Το επίθετο φοβερά είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη νέα ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΟΥ ΚΑΡΟΤΟΥ : η λέξη ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΟΥ είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη καρότου ... καλή (μου) φίλη: επιθετικός προσδιορισμός ... μικρά (μου) κατσικάκια: επιθετικός προσδιορισμός ... κακούς λύκους: επιθετικός προσδιορισμός κυρα-Κατσικά/κυρ-Κούνελος : Τα προσηγορικά κυρα-, και κυρ- χρησιμοποιούνται ως επιθετικοί προσδιορισμοί

Εικόνα 16: Εντοπισμός ομοιόπτωτων προσδιορισμών

Στο κείμενο, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 17, συναντώνται επίσης ουσιαστικά που προσδιορίζονται από δυο επιθετικούς προσδιορισμούς από τους οποίους ο πρώτος μπορεί να είναι και αριθμητικό επίθετο: Τρία Μικρά Γουρουνάκια / Επτά Μικρά Κατσικάκια ...μια λαμπρή ιδέα. Ακολουθούν -στην Εικόνα 18- οι κατηγορηματικοί και ετερόπρωτοι προσδιορισμοί που εντοπίστηκαν στο κείμενο:

Επιθετικοί προσδιορισμοί:
Ως επιθετικοί προσδιορισμοί εκτός από επίθετα χρησιμοποιούνται μετοχές (Συντακτικό της νέας ελληνικής γλώσσας, 1986:43) : ΤΟ ΚΟΥΡΕΜΕΝΟ ΓΙΑΙ : η μετοχή <i>κουρεμένο</i> -που συναντάται στη συγκεκριμένη εικονογραφημένη ιστορία στον τίτλο μιας εφημερίδας- είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη <i>γίδι</i> Το βράδυ εκείνο : Το ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας «εκείνο» χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός του ουσιαστικού «το βράδυ» Το ονοματικό σύνολο ΚΟΥΝΕΛΙ ΣΤΙΦΑΛΟ (που συνδυάζεται με την πρόθεση για) ανήκει στην περίπτωση των παραθετικών σύνθετων .

Εικόνα 17: Εντοπισμός επιθετικών προσδιορισμών

Κατηγορηματικοί προσδιορισμοί:	Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί:
<ul style="list-style-type: none"> • Αυτή τη φορά σίγουρα είναι.....: Η αντωνυμία αυτή είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ονοματικό σύνολο «τη φορά» ...είμαστε όλοι μαζί: Το επίθετο όλοι αποτελεί κατηγορηματικό προσδιορισμό στο εννοούμενο υποκείμενο της πρότασης «εμείς» • Όλη η οικογένεια είχε καθίσει...: Το επίθετο «όλη» είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στη λέξη οικογένεια 	<p>Σε πτώση γενική:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>ΤΟ ΑΡΝΑΚΙ ΦΟΥΡΝΟΥ</u>: η γενική «φούρνου» είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός του ουσιαστικού <i>αρνάκι</i> και δηλώνει μια ιδιότητά του. • <u>ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΟΥ ΚΑΡΟΤΟΥ</u>: Η γενική της λέξης <i>καρότο</i> είναι γενική αντικειμενική και προσδιορίζει τη λέξη <i>ανακάλυψη</i>. • Πολλές από τις γενικές που συναντώνται στο κείμενο έχουν θέση γενικής κτητικής: <p>Θεούλη <u>μου</u> / <u>Η ΣΥΝΤΑΓΗ ΜΟΥ</u>/ Φίλοι <u>μου</u> <u>ΜΕΡΗ ΜΑΣ</u> / <u>ΦΙΛΟ ΜΟΥ</u> / ΚΑΛΗ ΜΟΥ ΦΙΛΗ Μικρά <u>μου</u> κατσικάκια / Παππού <u>μου</u>/ καρδούλα <u>μου</u> ΣΠΙΤΙ <u>ΣΟΥ</u> / σπίτι <u>μου</u></p>

Εικόνα 18: Εντοπισμός κατηγορηματικών-ετερόπτωτων προσδιορισμών

Ακολουθώντας συγκεκριμένη προσέγγιση (Γιαννακόπουλου Π., 1991:323) σύμφωνα με την οποία η παθητική μετοχή μπορεί να τεθεί και τροπικά, εκφράζοντας μια επιρρηματική σχέση εντοπίζονται στο κείμενο οι μετοχές απορημένος και ανακουφισμένος: «...είπε ο κυρ-Κούνελος απορημένος», «... λέει ο κυρ-Κούνελος ανακουφισμένος». Σύμφωνα με το ίδιο σκεπτικό (Γιαννακόπουλου, 1991) στο Συντακτικό της Νεοελληνικής Γλώσσας, η γενική συνήθως του εγκλιτικού τύπου της προσωπικής αντωνυμίας συντάσσονται και στα επιρρήματα (Γιαννακόπουλου Π., 1991:131-132). Η περίπτωση αυτή εντοπίζεται δυο φορές στο συγκεκριμένο κείμενο: *μαζί μας / επάνω του*. Η αιτιατική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (αναφοράς, μέτρου ή ποσού) δεν εντοπίστηκε.

Στην Εικόνα 19 παρουσιάζονται οι επιρρηματικοί και εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου:

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί:	Εμπρόθετοι προσδιορισμοί:
<p>Χρησιμοποιούνται προσδιορισμοί που δηλώνουν:</p> <p><u>Τόπο</u>: Με τη χρήση τοπικών επιρρημάτων: μέσα, δίπλα, γύρω, εδώ, έξω, επάνω, καταγής</p> <p><u>Χρόνο</u>: Με τη χρήση των χρονικών επιρρημάτων: απόψε, πάλι, ΞΑΝΑ, τότε, τώρα, πια αλλά και την αιτιατική πτώση στις λέξεις ΜΕΡΑ-ΝΥΧΤΑ, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως χρονικός προσδιορισμός, καθώς δείχνει χρονική διάρκεια στο ρήμα της πρότασης <u>ΓΥΜΝΑΖΟΜΑΙ ΜΕΡΑ-ΝΥΧΤΑ</u></p> <p><u>Τρόπο</u>: Με τα τροπικά επιρρήματα πολύ γρήγορα, αμέσως, γρήγορα, καλά καλά, ξαφνικά, μαζί, καλά και οι τροπικές μετοχές: ανακουφισμένος/ απορημένος</p> <p><u>Αιτία</u>: Με τη χρήση αιτιολογικής πρότασης</p> <p><u>Σκοπός</u>: Με τη χρήση τελικών προτάσεων</p> <p><u>Βεβαίωση</u>: Με το επιρρημα σίγουρα</p> <p><u>Άρνηση</u>: Με τη χρήση των αρνητικών επιρρημάτων: Δε(ν)→Μα δεν μπορώ .../Δεν άκουσα τον Παππού μου.../Δεν πρέπει να τριγυρνάς/ ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ/ ΔΕ ΣΕ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΠΙΑ μη→ μη στέκεσαι έξω</p>	<p>Οι προθέσεις χρησιμοποιούνται για την απόδοση επιρρηματικών σχέσεων. Στο κείμενο συναντώνται προθέσεις που δηλώνουν:</p> <p><u>Τόπο</u>: <u>στα μέρη μας</u> /στην εφημερίδα/ στην ακροποταμιά στη φωτιά/στο δάσος/ στο τραπέζι (γύρω) από ένα τραπέζι <u>στη φίλη</u>: εμπρόθετος τοπικός προσδιορισμός που δείχνει κατεύθυνση στο σπίτι: εμπρόθετος τοπικός προσδιορισμός που δείχνει κατεύθυνση</p> <p><u>Τρόπο/ Συνοδεία</u>: μ' ενθουσιασμό/ με χαρά με τα Επτά Μικρά Κατσικάκια /με τους άλλους/με όλα τα καλά</p> <p><u>Σκοπός</u>: για ύπνο/για κουνέλι σιφάδο</p> <p><u>Αιτία</u>: απ' το φόβο</p> <p><u>Αναφορά</u>: κατά βάθος/με κακούς λύκους</p>

Εικόνα 19: Εντοπισμός επιρρηματικών-εμπρόθετων προσδιορισμών

Οι υπόλοιπες επιρρηματικές σχέσεις (αποτελέσματος, ποσού, προϋπόθεσης, εναντίωσης κ.ά.) δεν εμφανίζονται με τη χρήση των παραπάνω επιρρημάτων και προθέσεων. Μετά τα επιρρήματα ακολουθεί η παρουσίαση της χρήσης συνδέσμων (Εικόνα 20) και η συνακόλουθη χρήση δευτερευουσών προτάσεων (Εικόνα 21).

Σύνδεσμοι

Παρατακτικοί σύνδεσμοι:	Συμπλεκτικοί σύνδεσμοι:
<p>Από τους <u>παρατακτικούς συνδέσμους</u> χρησιμοποιείται οι συμπλεκτικοί «και –κι, ούτε... ούτε» και οι αντιθετικοί αλλά, όμως:</p> <p>«Αλλά, αν μας υποσχεθείς ότι θα είσαι καλός και θα διηγηθείς ιστορίες με κακούς λύκους, τότε σε καλούμε να δειπνήσεις μαζί μας.»</p> <p>«...απάντησε ο κυρ-Κούνελος. Όμως, μη στέκεσαι έξω, Πέτρο»</p> <p>Οι σύνδεσμοι «αλλά» και «όμως» εκφράζουν απλή αντιθετική σχέση, τοποθετούμενοι στην αρχή των προτάσεων.</p>	<p>Ο <u>συμπλεκτικός σύνδεσμος και</u> συναντάται αρκετές φορές, συνδέοντας λέξεις (και βούτυρο και μέλι/ ...Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια/ Κατσικά και Κατσικάκια, καλή μου φίλη κι εσείς) αλλά και προτάσεις που εκφράζουν σχέσεις :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εναντίωσης-αντίθεσης: «Δεν άκουσα τον Παππού μου και βγήκα» • Χρόνου: <ul style="list-style-type: none"> α. πράξεις σύγχρονες: «... και ξαφνικά/ όταν και πάλι» β. πράξεις που η μια διαδέχεται την άλλη: « Όλοι συμφώνησαν με χαρά, και , πολύ γρήγορα, ένα θαυμάσιο δείπνο ήταν έτοιμο» <p>Επίσης ο σύνδεσμος «και» χρησιμοποιείται και μεταβατικά, μπαίνοντας στην αρχή μιας περιόδου, για να γίνει μετάβαση του λόγου από τα προηγούμενα στα επόμενα αλλά και για να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση: Είναι Ο ΛΥΚΟΣ. Και πεινάει, σαν λύκος!</p>
Υποτακτικοί σύνδεσμοι:	
<p>Από τους <u>υποτακτικούς συνδέσμους</u> συναντώνται οι:</p> <p>Ειδικοί: που, ότι</p> <p>Χρονικοί: μόλις, όταν</p> <p>Αιτιολογικοί: γιατί, επειδή</p> <p>Τελικοί: να, για να</p> <p>Υποθετικός: άμα</p> <p>Χρησιμοποιείται και ο συμπερασματικός σύνδεσμος λοιπόν, ο οποίος συνδέει περιόδους μεταξύ τους: Έτσι λοιπόν, το βράδυ εκείνο, στο σπίτι του κυρ-Κούνελου, γύρω από ...</p>	

Εικόνα 20: Εντοπισμός ειδών σύνδεσης των προτάσεων

Στο συγκεκριμένο κείμενο, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 20, παρουσιάζονται και οι τρεις τρόποι με τους οποίους οι προτάσεις παρουσιάζονται στο λόγο: Μπαίνουν η μια κοντά στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο («σε παρακαλούμε, άσε μας ... Έτσι λοιπόν, το βράδυ εκείνο, στο σπίτι του κυρ-Κούνελου, γύρω από ένα τραπέζι με όλα τα καλά, Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ!»). Συνδέονται με παρατακτικούς συνδέσμους («Έπαιζα στην ακροποταμιά μα δεν μπορώ ...», «Δεν άκουσα τον Παππού μου και βγήκα», «Ούτε τον είδαμε, ούτε θέλουμε να τον δούμε...»). Ακόμη συνδέονται με και με υποτακτικούς συνδέσμους («Ο κυρ-Κούνελος τρέχει να διπλοκλειδώσει την πόρτα», «Τρέμει η καρδούλα μου γιατί Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ!», «Κοίτα να το χωνέψεις καλά αυτό»).

Παρατήρηση:

Θα πρέπει να προσεχθεί η χρήση του κόμματος ανάμεσα στον σύνδεσμο «και» («Όλοι συμφώνησαν με χαρά, και, πολύ γρήγορα, ένα θαυμάσιο δείπνο ήταν έτοιμο») η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως απόκλιση από τη νόρμα, όπως συμβαίνει και στη χρήση του συμπλεκτικού συνδέσμου ούτε, (Ούτε τον είδαμε, ούτε θέλουμε να τον δούμε...), που χωρίζεται με κόμμα, δεδομένο που δε συναντάται συχνά στο γραπτό λόγο. Μετά τους συνδέσμους ακολουθεί η παρουσίαση χρήσης δευτερευουσών προτάσεων (Εικόνα 21).

Δευτερεύουσες προτάσεις

Ονοματικές:	Επιρρηματικές:
<p>Ειδικές Προτάσεις (αν μας υποσχεθείς) ότι θα είσαι καλός και θα διηγηθείς ιστορίες με κακούς λύκους: Οι προτάσεις αυτές αποτελούν αντικείμενα του ρήματος της κύριας πρότασης. Η πρώτη εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ότι και οριστική ενώ η δεύτερη εκφέρεται μόνο με οριστική καθώς δεν επαναλαμβάνεται ο σύνδεσμος.</p> <p>Βουλητικές Προτάσεις (άσε μας) να μπορούμε Εισάγεται με το σύνδεσμο να, εκφέρεται με υποτακτική και έχει θέση αντικειμένου της κύριας πρότασης. (δεν πρόλαβε) να κλείσει η πόρτα Εισάγεται με το σύνδεσμο να, εκφέρεται με υποτακτική και έχει θέση αντικειμένου της κύριας πρότασης. (δεν μπορώ) να επιστρέψω στο σπίτι μου: Εισάγεται με το σύνδεσμο να και υποτακτική, είναι αντικείμενο του ρήματος «δεν μπορώ» της κύριας πρότασης (Δεν πρέπει) να τριγυρνάς στο δάσος: Εισάγεται με το σύνδεσμο να και υποτακτική και αποτελεί υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος της κύριας πρότασης (έκανε) να κουνηθεί: Εισάγεται με να και υποτακτική, είναι αντικείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης (Κοίτα) να το χωνεύεις καλά αυτό: Εισάγεται με να και υποτακτική, είναι αντικείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης</p> <p>Ενδοιαστική Πρόταση: (φοβάται) να πάει για ύπνο Εισάγεται με τον σύνδεσμο να και εκφέρεται με υποτακτική. Βρίσκεται σε θέση αντικείμενου του ρήματος της κύριας πρότασης «φοβάται».</p> <p>Αναφορικές ονοματικές προτάσεις που χτυπά Εισάγεται με την άκλητη αναφορική αντωνυμία που και εκφέρεται με οριστική, προσδιορίζει την λέξη ΛΥΚΟΣ της κύριας πρότασης Μήπως είναι ο ΛΥΚΟΣ..;</p>	<p>Υποθετικές: αν μας υποσχεθείς: Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο αν και υποτακτική αορίστου μαζί με την πρόταση που προσδιορίζει «... σε καλούμε (να δευνήσεις μαζί μας)» σχηματίζει υποθετικό λόγο.</p> <p>Χρονικές όταν ξαφνικά: «ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ!» όταν και πάλι: ««ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ!» Στις παραπάνω φράσεις χρησιμοποιείται ο χρονικός σύνδεσμος «όταν» αλλά δε σχηματίζονται χρονικές προτάσεις καθώς είναι ελλειπτικές. Μόλις όμως ο Λύκος, έκανε... Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο μόλις, σε συνδυασμό με τον αντιθετικό σύνδεσμο όμως και εκφέρεται με οριστική</p> <p>Αιτιολογικές προτάσεις (Τρέμει)... γιατί Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ Εισάγονται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο γιατί και εκφέρονται με οριστική.</p> <p>Τελικές προτάσεις (ή του σκοπού): (τρέχει)να διπλοκλειδώσει την πόρτα (Ηρθαμε) να κρυφτούμε στο σπίτι σου (Ελα) να ζεσταθείς (Ας κάτσουμε) να φάμε, (σε καλούμε) να δευνήσεις μαζί μας Οι παραπάνω τελικές προτάσεις εισάγονται με το σύνδεσμο να, εκφέρονται με υποτακτική και έχουν θέση επιρρηματικού προσδιορισμού του σκοπού</p> <p>Αναφορική Επιρρηματική πρόταση • (τόρα) που είμαστε όλοι μαζί Εισάγεται με το αναφορικό και οριστική, χρησιμοποιείται ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.</p>

Εικόνα 21: Εντοπισμός δευτερευουσών προτάσεων

Παρατηρήσεις στις δευτερεύουσες προτάσεις (Εικόνα 21):

Είναι πολύ συχνές οι βουλητικές και τελικές προτάσεις ενώ δε χρησιμοποιούνται:

Αποτελεσματικές (ή συμπερασματικές) προτάσεις

Εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις

Δεν υπάρχουν πλάγιες ερωτήσεις, καθώς συχνά η αφήγηση διακόπτεται για να παρεμβληθούν ευθείες ερωτήσεις με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις αλλά ούτε και πλάγιος λόγος.

Υπάρχουν φράσεις που εισάγονται με το χρονικό σύνδεσμο «όταν» αλλά δε σχηματίζουν προτάσεις.

Υπάρχει συνδυασμός παρατακτικού και υποθετικού λόγου.

Στο κείμενο συναντάμε κύριες προτάσεις, που τοποθετούνται η μια κοντά στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο: «σε παρακαλούμε, άσε μας .....» ή συνδέονται παρατακτικά: «Επαιζα στην ακροποταμιά μα δεν μπορώ ....»

Επίσης συναντάμε δευτερεύουσες προτάσεις σε ασύνδετο σχήμα (Εικόνα 22), σε παρατακτική ή συνηθέστερα σε υποτακτική σύνδεση: «Αλλά, αν μας υποσχεθείς ότι θα είσαι καλός και θα διηγηθείς...».

Σχήματα λόγου:

Σχήματα λόγου:
<p>Ασύνδετο σχήμα σε παρακαλούμε, άσε μας ..... Έτσι λοιπόν, το βράδυ εκείνο, στο σπίτι του κυρ-Κούνελου, γύρω από ένα τραπέζι με όλα τα καλά, Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ!</p> <p>Πολυσύνδετο σχήμα: Μόλις όμως ο Λύκος έκανε να κουνηθεί, Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινοσκουφίτσα, όρμησαν επάνω του.</p> <p>Εμφαση: Ούτε τον είδαμε ούτε θέλουμε ...</p> <p>Παρομοιώσεις Είναι ο ΛΥΚΟΣ. Και πεινάει, σαν λύκος</p> <p>Μεταφορά Τρέμει η καρδούλα μου</p> <p>Επανάληψη λέξεων Καλά καλά δεν πρόλαβε να κλείσει η πόρτα... ΤΟΚ!ΤΟΚ!ΤΟΚ ΜΠΙΟΥΜ! ΜΠΙΟΥΜ! ΜΠΙΟΥΜ!</p>

Εικόνα 22: Εντοπισμός σχημάτων λόγου

Στην Εικόνα 23 ακολουθεί η εξέταση του λεξιλογίου και ο αντίστοιχος εντοπισμός παραγωγής και σύνθεσης λέξεων:

Λεξιλόγιο

ΣΥΝΘΕΤΑ	ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ	ΜΕΓΕΘΥΝΤΙΚΑ
<u>ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ</u>	Γουρουνάκια	
<u>ΠΑΝΕΤΟΙΜΟΣ</u>	Κατσικάκια	
διπλοκλειδώσει	Αρνάκι	
ακροποταμιά	Κοκκινοσκουφίτσα	
<u>ΛΑΧΑΝΟΦΥΛΛΟ</u>	Θεούλη	
<u>ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΣ</u>	καρδούλα	
Δεν υπάρχουν μεγεθυντικά.		
Επίσης παρατηρείται η χρήση ξένων λέξεων μόνο στην απόδοση του ονόματος του συγγραφέα: Geoffroy de Pennart		

Εικόνα 23: Εντοπισμός λεξιλογίου (σύνθετες λέξεις, υποκοριστικά, μεγεθυντικά)

Όπως φαίνεται από την Εικόνα 23 δεν υπάρχουν μεγεθυντικά. Επίσης παρατηρείται η χρήση ξένων λέξεων μόνο στην απόδοση του ονόματος του συγγραφέα : Geoffroy de Pennart.

Κειμενικές, επικοινωνιακές και πραγματολογικές παρατηρήσεις
Πραγματολογικές παρατηρήσεις

Στο εξώφυλλο της εικονογραφημένης μικρής ιστορίας που διαπραγματευόμαστε, εκτός του τίτλου, υπάρχουν τα ονόματα του συγγραφέα/ δημιουργού του κειμένου καθώς και του εκδότη, στοιχεία που παραπέμπουν στο γεγονός ότι πρόκειται για ένα βιβλίο που έχει εκδοθεί για εμπορικό σκοπό, γραμμένο από έναν ενήλικα συγγραφέα και μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα.

Η ύπαρξη συγκεκριμένων τυπογραφικών επιλογών (ιδιαίτερα η εναλλαγή στη χρήση διαφορετικών μεγεθών των γραμμάτων αλλά και πεζών/ κεφαλαίων) η έκταση του κειμένου αλλά και το περιορισμένο λεξιλόγιό του δικαιολογούν ότι το συγκεκριμένο κείμενο απευθύνεται σε παιδιά και μάλιστα σε μικρούς αναγνώστες που γνωρίζουν παραμύθια με θέμα το «ΛΥΚΟ», καθώς σ' αυτό το κείμενο συναντώνται όλοι οι ήρωες/ εν δυνάμει θύματα του λύκου.

Η θεματολογία του κειμένου εντάσσεται στα παραμύθια, που έχουν συχνά ήρωες ζώα (παρουσιασμένα με ανθρωπομορφικό τρόπο, μιλούν, συζητούν, αποφασίζουν) και στα οποία διαφαίνεται μια διδαχή που απευθύνεται στα μικρά παιδιά. Στο συγκεκριμένο αποδεικνύεται πως η συνεργασία των ηρώων εμπρός στον κοινό κίνδυνο μπορεί να κάνει το λύκο να παραδεχθεί: «Κατά

βάθος είμαι καλός». Ο δημιουργός της εικονογραφημένης ιστορίας φαίνεται πως συμφωνεί με τις υποδείξεις του Τζ. Ροντάρι (1994: 83-85) για σύνδεση των παραμυθιών και τη δημιουργία μιας «παραμυθοσαλάτας», στην οποία τα δεδομένα των γνωστών παραμυθιών ανασυνθέτονται και χρησιμοποιούνται σε ένα νέο σκηνικό. Όλοι αυτοί οι ήρωες συναντώνται στο σπίτι του κούνελου και καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν τον «αιώνιο» εχθρό τους, το λύκο. Ταυτόχρονα δίνεται μια νέα εικόνα για αυτόν, εντελώς διαφορετική από αυτή που γνωρίζουν από τα άλλα παραμύθια καθώς είναι «καλός λύκος» και μάλιστα «χορτοφάγος». Με τον τρόπο αυτό τα παιδιά/ αναγνώστες τον απομυθοποιούν και έτσι η ύπαρξή του δεν είναι αφορμή για πρόσκληση φόβου «δίνει πάντοτε ένα ευτυχισμένο τέλος στην ιστορία, ένα “happy end” με λυτρωτική και καθαρτική επίδραση στη ψυχολογία του παιδιού» (Αναγνωστόπουλος, 1998:95).

Στοιχεία που έχουν σχέση με πραγματολογικές παραμέτρους συναντώνται και σε αυτό το κείμενο όπως και σε άλλα παρόμοιου είδους (Χαραλαμπίκη, 1997). Ένα από αυτά αφορά το χαρακτηριστικό της μεταφοράς στοιχείων του προφορικού λόγου των παιδιών -όπως είναι η συχνή χρήση ηχοποιήτων λέξεων και εκφράσεων όπως «ας κάτσουμε», «παρδαλό κατσίκι», «κουνέλι στιφάδο» και της μεταφοράς «τρέμει η καρδούλα μου»- στο γραπτό κείμενο. Η έκφραση «...Και Πεινάει, σαν λύκος» που τόσο συχνά χρησιμοποιείται στον προφορικό λόγο από τους ανθρώπους είναι ιδιαίτερης βαρύτητας, αφού πρόκειται για τον ίδιο τον λύκο. Συχνότατη είναι επίσης η χρήση επιφωνημάτων και του θαυμαστικού ακόμη και σε περιπτώσεις που δε θα ήταν αναγκαία η παρουσία τους: Άνοιξέ μου, Γιαγιά! / Θεούλη μου! Είναι ο λύκος! (ο φόβος που εκφράζεται με το επιφώνημα «Θεούλη μου» συνεχίζεται και στην επόμενη φράση που παίρνει και αυτή θαυμαστικό). Παρατηρείται ακόμη η χρήση υποκοριστικών αλλά και αρκετών σύνθετων λέξεων, όπως συμβαίνει και σε άλλα κείμενα παιδικής λογοτεχνίας. Ορισμένα από τα υποκοριστικά παραπέμπουν στους τίτλους των παραμυθιών από τα οποία προέρχονται οι συγκεκριμένοι ήρωες (Γουρουνάκια, Κατσικάκια, Αρνάκι, Κοκκινοσκουφίτσα).

Επιπλέον το κείμενο συνδυάζεται με την εικόνα, η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά σ' αυτό, έχοντας στοιχεία που συμβάλλουν στη συνοχή του. Αυτή τη λειτουργία έχει και η χρήση των εφημερίδων που κρατούν οι ήρωες στις συνοδευτικές εικόνες. Άξιο προσοχής σε αυτές είναι η κεφαλαιογράμματη γραφή και οι τίτλοι τους που αντιστοιχούν στα ενδιαφέροντα των ζώων στα οποία απευθύνονται (*Η ΧΟΙΡΙΝΗ, ΤΟ ΠΑΡΔΑΛΟ ΚΑΤΣΙΚΙ, ΤΟ ΚΟΥΡΕΜΕΝΟ ΓΙΑΙ*). Η εικόνα συχνά καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της σελίδας περιορίζοντας το κείμενο στην αριστερή άκρη, στο πάνω ή κάτω μέρος της, επαληθεύοντας την άποψη της εικονογράφου Α.Μενδρινού (1986:146), που υποστηρίζει ότι «η εικόνα τοποθετημένη εδώ ή εκεί, έχει σκοπό να τονίσει ένα γεγονός, να χαρακτηρίσει πρόσωπα ή πράγματα ή να εξηγήσει ένα σημαντικό περιστατικό».

Η κεφαλαιογράμματη γραφή, σύμφωνα με τον Χ.Χαραλαμπίκη (1997:226), αποτελεί έναν «εμφατικό τρόπο τονισμού της λέξης μέσα στο συγκεκριμένο». Αυτός ο εμφατικός τρόπος χρησιμοποιείται πολύ συχνά στο κείμενο της συγκεκριμένης αφήγησης, συγκεκριμένα σε διατυπώσεις που αφορούν στο λύκο.

Ανάμεσα στα λάθη που εντοπίζονται από τον Χαραλαμπίκη (1997), κατά την έρευνά του σε ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων παιδικής λογοτεχνίας, ξεχωρίζουν τα ορθογραφικά, τα οποία σύμφωνα με την εκτίμησή του, οφείλονται στην έλλειψη ενιαίων κριτηρίων «για την επιλογή του ενός ή του άλλου τύπου» (Χαραλαμπίκη, 1997: 240). Στο συγκεκριμένο κείμενο εντοπίζεται το λάθος της χρήσης «ευ» αντί «εφ», στη λεζάντα μιας εφημερίδας «*ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΥΤΩ*», η οποία ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι τα αρχικά κείμενο ήταν γραμμένο σε ξένη γλώσσα και έτσι ίσως προέκυψε αυτό το λάθος κατά τη μεταγραφή του στην ελληνική. Ίσως για τον ίδιο λόγο να οφείλεται και η παράλειψη του άρθρου των λέξεων στη φράση «Μόλις όμως ο Λύκος έκανε να κουνηθεί, Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικά και Κατσικάκια, Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινοσκουφίτσα. Δεν μπορούμε όμως να εξηγήσουμε την παράλειψη κάποιων αριθμών σελίδας σε ορισμένες σελίδες τους βιβλίου (Λείπει η αρίθμηση στις σελίδες 20-21 και 35-37).

Το κείμενο αποτελεί μετάφραση κάποιου άλλου και το γεγονός αυτό μπορεί να δικαιολογεί την έλλειψη ξένων λέξεων, (εκτός του ονόματος του συγγραφέα), που σύμφωνα με τον Χαραλαμπίκη (1997) σε μεγάλο ποσοστό συναντώνται σε κείμενα της παιδικής λογοτεχνίας.

Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται στη συγκεκριμένη εικονογραφημένη ιστορία ακολουθεί τη νόρμα της κοινής νεοελληνικής χωρίς ιδιαίτερες αποκλίσεις από τη γλώσσα της σχολικής νόρμας. Λείπουν λαϊκές και διαλεκτικές/ ιδιωματικές λέξεις ή νεολογισμοί (εκτός της λέξης «Κοκκινοσκουφίτσα» που ως τίτλος παραμυθιού έχει ενταχθεί στη νόρμα της γλώσσας μας). Η χρήση ρημάτων στα οποία προστίθεται η κατάληξη -ε στο γ' ενικό πρόσωπο του παρατατικού δεν παρατηρήθηκε στο συγκεκριμένο κείμενο. Αυτό ίσως να οφείλεται σε επιλογές που έχουν σχέση με το χρόνο της αφήγησης, αφού η χρήση του παρατατικού είναι περιορισμένη.

Κειμενικές παρατηρήσεις

Η γνωστή αρχή και το τέλος που συναντάται στα «κλασικά» παραμύθια για τα μικρά παιδιά απουσιάζει καθώς δεν υπάρχουν οι εκφράσεις «Μια φορά και έναν καιρό... και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα». Όμως η δομή του κειμένου ακολουθεί το αντίστοιχο πλαίσιο που συναντάμε σ' αυτά, έχοντας μια εισαγωγή, την εξέλιξη της υπόθεσης και τον επίλογο. Ξεκινά με τη φοβερή είδηση της επιστροφής του λύκου, εξελίσσεται με τη συγκέντρωση όλων των ηρώων και κορυφώνεται με την παρουσία του λύκου, την οποία ακολουθεί το αίσιο τέλος της ιστορίας: «Έτσι λοιπόν, το βράδυ εκείνο, στο σπίτι του κυρ-Κούνελου, γύρω από ένα τραπέζι με όλα τα καλά, Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ!»

Η έκφραση αυτή επαναλαμβάνεται σχεδόν σε κάθε σελίδα του βιβλίου, είτε αυτούσια είτε με τη χρήση φράσεων στις οποίες περιέχεται η λέξη ΛΥΚΟΣ. Όμως τελικά, όταν ο λύκος ξαναγυρίζει, κανείς πια δεν τον φοβάται. Έρχεται με άλλο πρόσωπο, σαν ένας παλιός καλός φίλος.

Η κειμενική συνοχή δεν είναι αρκετά συμπαγής και ταυτόχρονα παρουσιάζει ελλείψεις. Στην περίπτωση της παρουσίας του λύκου η έκφραση «Είναι ο λύκος και πεινάει σαν λύκος» σε συνδυασμό με τη ζωγραφιά του λύκου -όπου το στόμα του είναι δυσανάλογα μεγαλύτερο σε σχέση με το υπόλοιπο σώμα- συμπληρώνει την αφήγηση της συγκεκριμένης σκηνής και των αντίστοιχων συναισθημάτων των ηρώων. Επιπλέον τα νοήματα δε συνδέονται στενά μεταξύ τους. Μολονότι υπάρχει μια σειρά στις επισκέψεις που δέχεται ο κυρ-Κούνελος, η υποδοχή γίνεται έξω από την πόρτα του σπιτιού του και έτσι δε γνωρίζουμε τι συζητιέται μεταξύ των ηρώων μέσα στο σπίτι. Μόνο όταν συγκεντρώνονται όλοι μαζί «μπαίνουμε» μέσα σε αυτό. Και πάλι όμως τα γεγονότα διαδραματίζονται πολύ γρήγορα. «Όλοι συμφώνησαν με χαρά, και, πολύ γρήγορα, ένα θαυμάσιο δείπνο ήταν έτοιμο».

Όσον αφορά τη σκηνή της επίθεσης των ηρώων εναντίον του λύκου, η ροή των πληροφοριών είναι πολύ γρήγορη, η εικόνα σε συνδυασμό με την έκφραση «όρμησαν πάνω του» αποτελούν τις μόνες «αναφορές» για την περιγραφή της και τη διάρκεια που αυτή κράτησε ενώ δεν υπάρχει καμιά ένδειξη για κάποια ενδεχόμενη αντίσταση του λύκου.

Μεταξύ όμως των σκηνών που υπάρχουν εξασφαλίζεται η συνοχή με τη χρησιμοποίηση λέξεων/ εκφράσεων που συνδέουν τις παραγράφους μεταξύ τους:

- με χρονικούς συνδέσμους, «όταν ξαφνικά», «και ξαφνικά», «όταν ξαφνικά», «όταν και πάλι...», «όταν ...ΜΠΟΥΜ! ΜΠΟΥΜ!ΜΠΟΥΜ!», «Μόλις όμως...», τα χτυπήματα στην πόρτα και τις απαντήσεις των ηρώων μετά από τα χτυπήματα σε αυτήν.

Επικοινωνιακές παρατηρήσεις

Ένα χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης εικονογραφημένης ιστορίας αποτελεί η παρεμβολή διαλόγων αλλά και ευθέως λόγου μέσα στη αφήγηση.

Ο Κυρ-Κούνελος έχει την πρωτοβουλία/ ελευθερία να παίρνει το λόγο. Προηγείται ο προβληματισμός του για το ποιος είναι πίσω από την πόρτα και ακολουθεί η παρουσίαση του ήρωα και της ενδεχόμενης συνοδείας του (ακόμη και ο Πέτρος εικονίζεται να συνοδεύεται από τη χήνα που αυτός έσωσε στο αντίστοιχο παραμύθι). Στις περιπτώσεις που μιλούν οι άλλοι ήρωες -κάποιοι,

όπως το μικρά κατσικάκια και η πάπια του Πέτρου δε συμμετέχουν στις συζητήσεις- η εναλλαγή των προσώπων είναι ξεκάθαρη, με τη χρήση εισαγωγικών αλλά και τη συμπλήρωση από τον αφηγητή της πληροφορίας για το ποιος έχει το λόγο.

Ως μέσο για την αποτελεσματικότερη πρόσληψη της ιστορίας χρησιμοποιείται η εικόνα, η οποία προσφέρει όσες πληροφορίες δε δίνονται από το κείμενο. Την ίδια λειτουργία έχει η επιλογή της κοινής παρουσίας γνωστών ηρώων από λαϊκά παραμύθια προκειμένου να αξιοποιηθούν για την ανατροπή του αρχικού μύθου, της μεταγραφής του και της παρουσίασης του σύμφωνα με άλλη οπτική.

Συμπεράσματα

Η μελέτη της μικρής εικονογραφημένης ιστορίας με τίτλο «Ο λύκος ξαναγύρισε» του συγγραφέα και εικονογράφου Geoffroy de Pennart (σε μετάφραση για την ελληνική γλώσσα από τους Γ.Παπαδόπουλο και Χ.Μπουλώτη), μας οδηγεί σε ορισμένα συμπεράσματα για τη μορφή της γλώσσας του. Συγκεκριμένα όσον αφορά τη γλωσσική του μορφή και την εξέτασή του ως προς τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

Γραφή: Χρησιμοποιούνται όλα τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου, ενώ δεν έχει εντοπιστεί το ημίφωνο. Δεν παρουσιάζονται αποκλίσεις από τη νόρμα εκτός της κοινής παρουσίας κεφαλαιογράμματος γραφής και χρήσης πεζών γραμμάτων στην ίδια πρόταση. Η γραμματοσειρά που χρησιμοποιείται στο κυρίως κείμενο είναι Times 16 pt (στιγμών) τόσο για τα κεφαλαία όσο και για τα πεζά γράμματα. Στην εικονογράφιση συναντάται η χρήση γραμμάτων των οποίων η γραμματοσειρά είναι διαφορετική από αυτή του κειμένου (τόσο ως προς το είδος της- το κείμενο της εφημερίδας είναι χειρόγραφο- αλλά και το μέγεθός της, στην περίπτωση των χτυπημάτων της πόρτας: Times 24 pt -22 pt).

Φωνολογία: Οι εκθλίψεις είναι περιορισμένες ενώ δε συναντώνται αφαιρέσεις.

Μορφολογία: Το οριστικό άρθρο χρησιμοποιείται και στα τρία γένη, ενώ η παρουσία του αόριστου άρθρου είναι περιορισμένη. Η ονομαστική και η αιτιατική συναντώνται συχνότερα, ενώ η γενική μόνο μια φορά. Το οριστικό άρθρο χρησιμοποιείται συχνά μαζί με την πρόθεση σε (στην, στο, στα). Απόκλιση από τη νόρμα της νέας ελληνικής είναι η απουσία του άρθρου στη φράση: «Μόλις όμως ο Λύκος έκανε να κουνηθεί, Κούνελος και Τρία Γουρουνάκια, Κατσικάκια και Αρνάκι, Πέτρος και Κοκκινোসκουφίτσα, όρμησαν επάνω του», η οποία ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί μετάφραση από γαλλικό κείμενο, και το λάθος αυτό να προέκυψε κατά τη μεταγραφή του στην ελληνική γλώσσα.

Τα επίθετα δεν είναι πολλά σε σχέση με την παρουσία των ουσιαστικών. Τα περισσότερα ουσιαστικά είναι ισοσύλλαβα ενικού αριθμού. Η γενική πτώση δε χρησιμοποιείται συχνά, ενώ συναντάται αρκετές φορές η κλητική. Τα επίθετα χρησιμοποιούνται συχνότερα στην ονομαστική και αιτιατική του ενικού αριθμού. Από τις αντωνυμίες αξιοποιούνται πιο συχνά οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής και κτητικής, ενώ τα αριθμητικά δίνονται στην απόλυτη μορφή τους.

Τα ρήματα της πρώτης συζυγίας είναι περισσότερα από αυτά της δεύτερης, ενώ ανάμεσά τους υπερισχύει η ενεργητική από την παθητική φωνή. Τα περισσότερα από τα ρήματα συναντώνται στον ενεστώτα και στον αόριστο. Η χρήση των υπόλοιπων χρόνων είναι περιορισμένη (παρατατικός, υπερσυντέλικος, στιγμιαίος μέλλοντας). Το γ' πρόσωπο χρησιμοποιείται πιο συχνά. Η οριστική είναι η πιο εύχρηστη έγκλιση, ακολουθεί η υποτακτική, ενώ η χρήση της προστακτικής είναι περιορισμένη. Το απαρέμφατο δε χρησιμοποιείται. Οι μετοχές που υπάρχουν στο κείμενο (3) είναι όλες του παθητικού παρακειμένου.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν αρκετά επιρρήματα, από την κατηγορία των οποίων λείπουν μόνο τα ποσοτικά και αρνητικά. Οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται είναι μονοσύλλαβες και δυσύλλαβες, ενώ από τους συνδέσμους χρησιμοποιούνται οι πιο εύχρηστοι σύνδεσμοι (εκτός δηλαδή των διαχωριστικών, του επεξηγηματικού και του συγκριτικού). Τα επιφωνήματα και οι επιφωνηματικές εκφράσεις πλεονάζουν στο κείμενο.

Σύνταξη: Η χρήση της παρατακτικής σύνταξης συνδυάζεται με την υποτακτική, ενώ το ασύνδετο σχήμα συναντάται μόνο μια φορά. Η ποικιλία των προτάσεων που υπάρχει στο κείμενο καλύπτει όλες τις υποδιαίρεσεις τους, ως προς το περιεχόμενο, την ποιότητα, τη σχέση μεταξύ τους, και τη δομή τους. Η δομή της πρότασης είναι απλή, αποτελείται συνήθως από ένα ονομαστικό σύνολο και ένα κατηγορημα. Στο κείμενο συναντώνται κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις. Από αυτές συχνότερες είναι οι βουλητικές και οι τελικές ενώ δε χρησιμοποιούνται οι αποτελεσματικές, οι εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις. Δεν υπάρχουν πλάγιες ερωτήσεις, καθώς συχνά η αφήγηση διακόπτεται για να παρεμβληθούν ευθείες ερωτήσεις με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις αλλά ούτε και πλάγιος λόγος.

Από τους προσδιορισμούς υπερισχύουν οι εμπρόθετοι και οι επιρρηματικοί. Στην κατηγορία των ομοιόπτωτων συναντάται συχνότερα η επεξήγηση και οι επιθετικοί προσδιορισμοί. Ενώ συχνά τα επίθετα βρίσκονται σε θέση κατηγορούμενου. Ανάμεσα στους ετερόπτωτους προσδιορισμούς υπερισχύει η γενική κτητική.

Χαρακτηριστικό του ύφους του συγκεκριμένου κειμένου είναι η λιτότητα. Οι προτάσεις είναι σύντομες και απλές. Υπάρχουν αρκετά ρήματα και ουσιαστικά ενώ είναι περιορισμένη η χρήση των επιθέτων. Αποφεύγονται τα πολλά σχήματα λόγου (συναντώνται το ασύνδετο και πολυσύνδετο σχήμα, η επανάληψη λέξεων, μια μεταφορά, μια παρομοίωση), λείπουν οι λεπτομερείς περιγραφές ενώ η αφήγηση είναι γρήγορη και ζωντανή. Επιπλέον ένα άλλο χαρακτηριστικό του κειμένου αφορά την εμφανή κατάχρηση των σημείων στίξης (η περίπτωση του θαυμαστικού ακόμη και εκεί που δεν χρειάζεται, το ίδιο ισχύει σε ορισμένες περιπτώσεις και για το κόμμα).

Λεξιλόγιο: Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται ανήκουν στην κατηγορία των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Ιδιωματικές ή ασυνήθιστες λέξεις δεν υπάρχουν. Οι σύνθετες λέξεις είναι περιορισμένες όπως και τα υποκοριστικά. Μεγεθυντικά δεν υπάρχουν, όπως και οι ξένες λέξεις (ίσως λόγω της μετάφρασής του).

Όσον αφορά στις πραγματολογικές-κειμενικές και επικοινωνιακές παρατηρήσεις, το κείμενο παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά -ως προς την έκταση, το μέγεθος και τη χρήση γραμματοσειράς μεγάλου μεγέθους- και με άλλα λογοτεχνικά κείμενα παιδικής λογοτεχνίας, που απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής/πρωτοσχολικής ηλικίας. Έχει αρχή, εξέλιξη και τέλος, η ύπαρξη των οποίων όμως δεν παραπέμπει στη γνωστή αρχή και κατακλείδα των κλασικών παραμυθιών. Μεταξύ των νοημάτων δεν υπάρχει αυστηρή συνοχή. Η θεματολογία του είναι παιδοκεντρική και ανάμεσα στους ήρωες παρουσιάζονται ζώα. Συνοδεύεται από πλούσια εικονογράφηση, η οποία έχει άμεση σχέση με το κείμενο.

Το γλώσσα του κειμένου παρουσιάζει χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου των παιδιών -στοιχείο που ήδη εντοπιστεί και σε άλλες έρευνες κειμένων παιδικής λογοτεχνίας (Χαραλαμπίκης, 1997). Χρησιμοποιούνται συχνά τα επιφωνήματα και οι επιφωνηματικές εκφράσεις, συναντώνται εμφαντικοί τονισμοί και επιτονισμοί, μέσω κυρίως της κεφαλαιογράμματος γραφής. Επιπλέον ως στοιχείο προφορικότητας εντοπίζονται η χρήση υποκοριστικών, του ρήματος «ας κάτσουμε» αντί του ας καθίσουμε, η παράλειψη των άρθρων σε ορισμένα ουσιαστικά, η χρήση της μεταφορικής έκφρασης «τρέμει η καρδούλα μου», αλλά και της παροιμίας «πεινάει σαν λύκος», όπως και εκφράσεων καθημερινής πρακτικής: «κουνέλι σπιτάδο».

Τέλος, όπως έχει αναφερθεί και στο εισαγωγικό μέρος, η μελέτη της μικρής εικονογραφημένης ιστορίας με τίτλο «Ο λύκος ξαναγύρισε» του συγγραφέα και εικονογράφου Geoffroy de Pennart (σε μετάφραση για την ελληνική γλώσσα από τον Χ.Μπουλώτη) θα πρέπει να αντιμετωπίζεται στην ολότητά του παρά το γεγονός ότι για καθαρά τεχνικούς λόγους -που σχετίζονται με την έκταση της- στο συγκεκριμένο κείμενο παρουσιάζονται ορισμένα συμπεράσματα για τη μορφή της γλώσσας του. Αυτά είναι δεδομένο ότι αλληλοσυμπληρώνονται και συνδέονται με τα αντίστοιχα συμπεράσματα σχετικά με το είδος της αφήγησης που ακολουθεί αλλά και της εικονογράφησης του, τα οποία μπορούν να αναζητηθούν σε αντίστοιχες πρόσφατες δημοσιεύσεις τους (Τοκμακίδου, 2024, Τοκμακίδου, υπό έκδοση).

Βιβλιογραφία

- Pennart, G. (1995). *Ο Λύκος ξαναγύρισε*, Μτφρ. Παπαδόπουλος Γιάννης, Χρήστος Μπουλώτης. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- Jakobson, R. (1998). Γλωσσολογία και Ποιητική. Στον τόμο *Δοκίμια για τη γλώσσα της λογοτεχνίας*, Μτφρ. Άρης Μπερλής. 57-98. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- Γιάκος Δ. (1993). *Ιστορία της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας του ΙΘ΄ και Κ΄ αιώνα*, Παπαδήμα: Αθήνα, Ι΄ συμπληρωμένη έκδοση.
- Γιαννακόπουλου, Π. (1991). *Συντακτικό της Νεοελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Παπαδήμα.
- Ι.Ε.Π. (2022). Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό. Στο: <https://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli> (Προσπελάστηκε 15/6/2024).
- Κατσίκη-Γκίβαλου Α. (1993). Η παιδική λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο έρευνα και διδασκαλία στο Κατσίκη-Γκίβαλου (επιμ.) *Παιδική λογοτεχνία, Θεωρία και Πράξη*, 13-22, 151-159. Αθήνα: Καστανιώτης (1ος τόμος).
- Μαγουλιά, Ε., Μήτσης, Ν., Μήτση, Α. & Τζανάκη, Α. (2022). Οδηγός εκπαιδευτικού Νεοελληνική Γλώσσα Δημοτικού -Θεματικό Πεδίο 3 Γραμματική Περιγραφή. 2η Έκδοση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- Μενδρινού Α. (1986). Η σημασία της εικονογράφησης και ο ρόλος του εικονογράφου στο παιδικό βιβλίο. Στο *Η παιδική λογοτεχνία και το μικρό παιδί*, Εισηγήσεις στο Β΄ σεμινάριο του κύκλου Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου. 142-148. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Μπαμπινιώτης, Γ.(1991). *Γλωσσολογία και Λογοτεχνία: από την Τεχνική και Τέχνη του Λόγου*. Αθήνα.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιπίδη, Α., & Μαρινάτου, Θ. (2022^α). *Πρόγραμμα Σπουδών Για την Προσχολική Εκπαίδευση – Διευρυμένη Εκδοχή* (2η Έκδοση, 2022 ΙΕΠ). Στο πλαίσιο της Πράξης «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» του ΙΕΠ με MIS 5035542.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιπίδη, Α. & Μαρινάτου, Θ. (2022^β). *Οδηγός νηπιαγωγού - Υποστηρικτικό υλικό. Πυξίδα: Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο-Πρακτικές Εφαρμογές και Διδακτικοί Σχεδιασμοί*. 2η Έκδοση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- Ροντάρι, Τζ.(1994). *Η γραμματική της φαντασίας*, Τεκμήριο.
- Τοκμακίδου, Ε. (2024). Η προσφερόμενη αφηγηματική δομή εικονογραφημένων ιστοριών σε παιδιά νηπιαγωγείου, με αφορμή το κείμενο "Ο Λύκος ξαναγύρισε" του Geoffroy de Pennart. Στο Αποστολίδης, Μ., Δρίνη, Φ., Ορφανίδου,Μ. (Επιμ.), *Πρακτικά 2ου Παιδαγωγικού Συνεδρίου Κιλκίς, Δημιουργικότητα & Φαντασία στη Σχολική Τάξη*, 18-19 Μαΐου 2024 (863-868). Κιλκίς.
- Τοκμακίδου, Ε. (υπό έκδοση). Η σχέση εικονικού-κειμενικού λόγου μέσα από τη διερεύνηση των εικονικών σημαινόντων συγκεκριμένου παιδικού αφηγήματος. Στα υπό έκδοση *Πρακτικά Εργασιών 10^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου, Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας*, Λάρισα, 18-20 Οκτωβρίου 2024 (11567/ΓΔ4/02-02-2024). Λάρισα.
- Χαραλαμπίδης, Χρ.(1997). *Γλωσσαλγήματα: Έρευνες για την Ελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Γεννάδειος Σχολή.

Τοκμακίδου Ελπίς

Μελέτη της γλώσσας στην παιδική λογοτεχνία μέσα από τη γλωσσολογική
ανάλυση του παιδικού αφηγήματος "Ο Λύκος ξαναγύρισε" (G. Pennart)

Χατζησαββίδης, Σ.(1999), Γλώσσα και Λογοτεχνία: ο λογοτεχνικός και ο μη λογοτεχνικός λόγος
στη διδακτική πράξη. Στο Αποστολίδου Β. & Χοντολίδου Ε. (επιμ.), *Λογοτεχνία και
Εκπαίδευση*. 102-117. Αθήνα: Τυπωθήτω.